

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ
ТУРИСТІВ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

**ТОПОНІМІЧНІ ЗМІНИ ХАРКІВЩИНИ
ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ МЕМОРІАЛІЗАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ
ТА ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ**

ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА СТАНЦІЯ ЮНИХ
ТУРИСТІВ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

**ТОПОНІМІЧНІ ЗМІНИ ХАРКІВЩИНИ ЯК ОДИН З НАПРЯМІВ
МЕМОРІАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ТА ОСНОВА
НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ**

Харків
2024

У посібнику подано теоретичні основи дослідження топонімів та нормативно-правові документи щодо деімперіалізації та деколонізації топонімії в Україні. Викладено процес топонімічних перейменувань в Харківській області з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну та перелік перейменованих об'єктів населених пунктів Харківщини. Описано цілі, завдання та умови проведення обласної краєзнавчої акції учнівської молоді «Топоніми рідного краю: актуальні зміни», ініційованої Комунальним закладом «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради. Подано стислі біографічні довідки видатних вітчизняних особистостей, на честь яких були перейменовані окремі топоніми Харківської області.

Даний посібник буде у нагоді керівникам гуртків історичного, географічного, краєзнавчого профілів, учителям географії, історії, класним керівникам при проведенні уроків, заходів національно-патріотичного спрямування з учнівською молоддю.

Упорядник збірки: Добровольська Н. В. – методист Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради

Відповідальна за випуск: Редіна В. А. – директорка Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради

ЗМІСТ

Вступ	4
I. Теоретичні засади топонімічних досліджень.	6
II. Нормативно-правові документи щодо деїмперіалізації та деколонізації топонімії в Україні.	7
2.1 Витяг із Закону України про географічні назви;	7
2.2 Витяг із Закону України про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки;	11
2.3 Витяг із Закону України про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії.	14
III. Порядок топонімічних перейменувань в Харківській області з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну.	18
IV. Про проведення обласної краєзнавчої акції «Топоніми рідного краю: актуальні зміни» для учнівської молоді.	21
V. Перелік перейменованих об'єктів топонімії населених пунктів Робочою групою з питань деїмперіалізації та деколонізації топонімії на території Харківської області:	25
- Берестинський (Красноградський) район	25
- Богодухівський район	25
- Ізюмський район	26
- Куп'янський район	26
- Лозівський район	28
- Харківський район	28
- Чугуївський район	37
- м. Харків	38
VI. Видатні вітчизняні особистості, на честь яких було перейменовано окремі топоніми Харківської області.	41
Список використаних джерел	63

Вступ

Понад 350 років триває намагання росії підкорити український народ та стерти національну ідентичність українців. Увесь цей час назви міст та селищ, площ, проспектів, вулиць і провулків стали місцями вшанування пам'яті тих, хто не лише не мав відношення до України, а й відверто вороже ставився до нашої держави та її народу. Каталізатором для меморіалізації пам'яті вітчизняних видатних синів і дочок, історичних подій, об'єднань та об'єктів, а також відмежування від нав'язаної історії та постатей в сучасній Україні завжди ставали надзвичайні події – вихід зі складу СРСР, проголошення незалежності, Помаранчева революція, Революція Гідності, російсько-українська війна (часи АТО та повномасштабного вторгнення).

Повільність та нерішучість процесу меморіалізації національної пам'яті (в тому числі в аспекті незміни топонімів) до 2022 року вказувала на неготовність та незрілість українського суспільства повністю відокремитися від спільного історичного минулого з росією. Повномасштабне вторгнення росії, що принесло окупацію значної частини території нашої держави, безповоротні людські втрати, зруйновані міста та села, повне або часткове знищення об'єктів інфраструктури, туристичної, культурної, історичної, рекреаційної та природної спадщини, стало тією точкою зрушення, що «струснула» українське суспільство до рішучих дій з метою усвідомлення та збереження своєї національної ідентичності.

Феномен культурної пам'яті полягає, насамперед, у закладанні цінностей свого майбутнього через вшанування та знання про своє минуле і сучасне. Місця пам'яті можуть бути не лише матеріальними, адже наповнені історичним значенням, змістом, виконують виховну, освітню функції та консолідують український народ довкола героїчних або трагічних сторінок історії України. Отже, під час створення меморіального об'єкту головний акцент потрібно робити не на матеріальному відображенні (об'єктній формі), а на самій пам'яті, історичній події, особистості. Головне – який меседж буде нести даний меморіальний об'єкт для суспільства та його майбутніх поколінь.

Процес меморіалізації національної пам'яті є системним та складним, адже постає багато питань: про що саме потрібно повідомити наступним поколінням? які постаті (або події) є більш актуальними та доцільними для закарбування пам'яті про них? як уникнути конкуренції в історичних постатях (подіях)? як створити цілісну історичну картину? Отже, процес меморіалізації в будь-якому випадку починається зі збирання історичних відомостей про особистість, подію, місцевість, природні та антропогенні об'єкти тощо. Так само в процесі меморіалізації є важливим залучення і взаємодія суспільства, а не лише кінцевий результат. Громадські обговорення, дискусії, голосування, пошукові роботи, краєзнавчі експедиції, туристичні подорожі, наукові дослідження – будь-яка активна форма залучення суспільства у процес меморіалізації робить цей процес можливим та водночас закріплює його успішний результат.

Одним із актуальних напрямів меморіалізації національної спадщини є перейменування назв вулиць і площ, селищ та міст на честь загиблих героїв, значних військових операцій, видатних особистостей, які в різні часи боролися за волю і незалежність України. Так само важливими постатями для формування національної ідентичності особистості є видатні науковці, митці, спортсмени, громадські діячі. Значення для формування світогляду також має збереження пам'яті про значимі для держави події, дати, угруповання, організації, історичні періоди тощо. Саме тому перейменування топонімів в умовах сьогодення стало дійсно актуальним та необхідним процесом, який водночас дозволив відокремитися від чужої нав'язаної культури, історії, вшанувати пам'ять українських національних героїв, видатних особистостей, важливих історичних явищ та об'єднань.

Топоніми, як назви об'єктів різного походження та різного масштабу, є важливим джерелом інформації про суспільно-політичну життєдіяльність, духовну і матеріальну культурну спадщину людства, особливості його географічного середовища. Найменування, з якими ми зіштовхуємося кожного дня у повсякденному житті, навіть не замислюючись про них, – відбитки свідомості та досвіду суспільства, закріплені лексико-семантичною системою мови, що становлять цінне, а часом і єдине джерело історичного вивчення народу, його мови й культури, що є важливим підґрунтям для національно-патріотичного виховання суспільства України загалом та учнівської молоді зокрема.

Отже, топонімічні зміни протягом останніх років розвитку нашої держави, а особливо зараз, під час повномасштабної війни спрямовані, перш за все, на формування національної ідентичності українського народу, вшанування пам'яті тих, хто віддав своє життя за свободу і незалежність України. Нові назви вулиць, меморіальні місця сприятимуть, в тому числі, повоєнному розвитку краєзнавчого туризму, адже вони пов'язані з новітньою історією, що твориться на наших очах. Важливість топонімічних досліджень учнівською молоддю беззаперечно відображається в активізації пізнавальної, дослідницької діяльності учнів, формування свідомого громадянина – патріота України.

Досвід діяльності Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради в організації та проведенні обласної акції «Топоніми рідного краю: актуальні зміни», який викладено в даному методичному посібнику, можна взяти за приклад для проведення окремих регіональних та локальних досліджень топонімічних змін рідного населеного пункту керівникам гуртків краєзнавчого, історичного, природничого профілів, учителям географії, історії, юним дослідникам рідного краю.

I. Теоретичні засади топонімічних досліджень

Топоніміку називають мовою або літописом землі. З наукової точки зору **топоніміка** – це галузь науки, що вивчає власні географічні назви, їхнє походження, значення і написання. Лінгвістика, зокрема, трактує топоніміку, як розділ лексикології, що вивчає назви географічних об'єктів. Сам термін походить з грецьких слів “*topos* – місцевість” і “*onyma* – назва”, найменування, ім'я.

Топонімічні найменування України – відображення різних історичних періодів багатой історії українського народу. Українська мова успадкувала багату й розвинену топонімічну систему багатьох епох. Разом з тим серед українських топонімів багато запозичених назв, бо географічно Україна розташовується на шляху зі Сходу на Захід, з глибини Азії у Західну Європу.

Проте іншомовним назвам відведено незначне місце у системі географічних назв України, бо вона невпинно поповнюється суто українськими утвореннями, основу яких становлять як загальні слова різного значення, так і різноманітні власні найменування.

Одна з найчисельних груп топонімів в Україні має антропонімічне походження, тобто назви, що надані від певного імені, зазвичай особи, яка найбільш прислужилася громаді цього населеного пункта.

У топонімічній номенклатурі України виділяють окремі класи: хороніми, ойконіми, гідроніми, омоніми тощо. Враховуючи конкретизацію даної роботи на перейменуваннях назв вулиць, провулків та площ, доцільно буде вказати, що назви населених місць називають ойконімами; назви міст – астіонімами; назви внутріміських об'єктів – урбанонімами; назви вулиць – годонімами; назви площ – агоронімами.

Питаннями топоніміки в Україні найбільш ґрунтовно займалися Лабінська Г., Беценко Г., які досліджували переважно теоретичні питання: предмет топоніміки, методи її дослідження, класифікації топонімів та історію топонімічних досліджень в Україні у різні періоди, географічні та лінгвістичні дослідження топонімів тощо [1, 8]. В даній роботі акцент робиться саме на дослідженні топонімічних змін в Україні і Харківській області та подальшому дослідженні цих змін у процесі краєзнавчої діяльності учнівської молоді.

Одна з масштабних сфер застосування топоніміки – робота компетентних органів щодо створення нових найменувань для нових населених пунктів, їхніх вулиць, а також щодо заміни існуючих назв, підпадаючих про закони щодо перейменування топонімічних об'єктів. Значну роботу за цим напрямком на сучасному етапі здійснює Український Інститут національної пам'яті. В той же час, на етапі перейменування топонімічних об'єктів до активного обговорення та винесення нових пропозиції можуть долучатися усі активні мешканці або громадські об'єднання. Докладну інформацію про стан перейменувань назв населених пунктів в Україні надає офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Саме до компетенції Верховної Ради України входить затвердження перейменувань за поданням міських, селищних, сільських та обласних рад.

II. Нормативно-правові документи щодо деімперіалізації та деколонізації топонімії в Україні

Витяг із ЗАКОНУ УКРАЇНИ Про географічні назви (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, № 27, ст.360)

Стаття 1. Основні терміни

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються у такому значенні:

географічні назви - власні назви географічних об'єктів, що застосовуються для їх розпізнавання та встановлення відмінності від інших об'єктів;

географічні об'єкти - цілісні і відносно стабільні утворення Землі природного або антропогенного походження, що існують або існували в минулому і характеризуються певним місцезнаходженням: орографічні - материки, гори, хребти, скелі, ущелини, льодовики, рівнини, низовини, яри, балки, острови, коси, вулкани, печери тощо; гідрографічні - океани, моря, затоки, протоки, лимани, озера, болота, водосховища, річки, канали тощо; адміністративно-територіальні - держави, автономні території, області, райони, міста, селища, села тощо; соціально-економічні - залізничні станції, роз'їзди, порти, пристані, аеропорти тощо; природно-заповідні - природні парки, заповідники, заказники, заповідні урочища та інші подібні об'єкти;

найменування та перейменування географічних об'єктів - присвоєння назв географічним об'єктам відповідними органами державної влади або органами місцевого самоврядування;

унормування географічних назв - вибір найбільш вживаних і прийнятних географічних назв та визначення їх написання мовою, якою вони вживаються, за встановленими правилами.

...

Стаття 3. Сфера дії цього Закону

Дія цього Закону поширюється на регулювання відносин та діяльності, пов'язаних із встановленням назв географічних об'єктів, унормуванням, обліком, реєстрацією, використанням та збереженням назв географічних об'єктів, що знаходяться на території України, континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, а також назв географічних об'єктів Землі, відкритих українськими дослідниками і вченими, якщо інше не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Цей Закон також регулює відносини щодо використання в Україні назв географічних об'єктів, що знаходяться на території інших держав, а також географічних об'єктів Землі, на які не поширюються суверенітет та юрисдикція будь-якої держави.

...

Стаття 5. Встановлення географічних назв

Встановлення географічних назв включає виявлення існуючих або відомих у минулому історичних географічних назв, найменування та перейменування географічних об'єктів.

Географічні назви виявляються документами відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також картографічними, статистичними, архівними, енциклопедичними, довідковими та історичними джерелами.

Виявлення географічних назв, не зафіксованих у документах чи історичних джерелах, здійснюється шляхом опитування, у тому числі за допомогою медіа, населення, яке проживає на даній території, краєзнавців, географів, істориків та інших фахівців, під час картографування території або проведення топонімічних досліджень.

Назва, яка присвоюється географічному об'єкту, повинна відображати найбільш характерні ознаки цього об'єкта, враховувати географічні, історичні, природні та інші умови

місцевості, де він розташований, думку населення, яке проживає на цій території, вписуватися в існуючу систему назв цієї території і складатися з мінімальної кількості слів.

Географічним об'єктам можуть присвоюватися імена вчених, дослідників та інших осіб, які брали участь у їх відкритті, вивченні, створенні або заснуванні.

Імена видатних державних або громадських діячів, представників науки, культури чи інших осіб, діяльність яких не пов'язана з відповідними географічними об'єктами, можуть присвоюватися посмертно, лише у виняткових випадках, з урахуванням думки населення, яке проживає на території, де розташовані ці об'єкти, шляхом проведення консультацій з громадськістю щодо запропонованих змін.

{Частина шоста статті 5 в редакції Закону № 3005-IX від 21.03.2023}

Назви адміністративно-територіальних одиниць, як правило, повинні бути похідними від найменування тих адміністративних одиниць, які є їх адміністративними центрами, або географічного чи історичного найменування тієї частини території, де розташовані ці адміністративно-територіальні одиниці.

Назви залізничних станцій, портів, пристаней, аеропортів та інших об'єктів транспорту, як правило, повинні бути похідними від назв населених пунктів або їхніх частин, у яких або поряд з якими вони розташовані. Зазначені об'єкти транспорту, розташовані поза населеними пунктами, як правило, найменовуються з урахуванням назв найближчих значних географічних об'єктів.

Присвоєння однієї і тієї ж назви кільком однорідним географічним об'єктам у межах одного населеного пункту або району не допускається.

Забороняється присвоювати географічним об'єктам назви, які є іменами або псевдонімами осіб, які обіймали керівні посади у комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних та автономних радянських республік (крім випадків, пов'язаних з розвитком української науки та культури), працювали у радянських органах державної безпеки, назви СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних радянських республік та похідні від них, а також назви, пов'язані з діяльністю комуністичної партії, встановленням радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті (крім пам'ятників та пам'ятних знаків, пов'язаних з опором та вигнанням нацистських окупантів з України або з розвитком української науки та культури).

{Статтю 5 доповнено новою частиною згідно із Законом № 317-VIII від 09.04.2015}

Забороняється присвоювати географічним об'єктам назви, які:

є іменами осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім осіб, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

є іменами осіб, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику,

закликали до русифікації чи українофобії (крім осіб, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

містять символіку російської імперської політики, які пов'язані з реалізацією російської імперської політики, які глорифікують та/або виправдовують російську імперську політику, зокрема назви на честь Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації;

містять символіку російської імперської політики відповідно до Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

{Статтю 5 доповнено новою частиною згідно із Законом № 3005-IX від 21.03.2023}

Перейменування географічних об'єктів здійснюється у разі:

повторення назв однорідних географічних об'єктів у межах однієї адміністративно-територіальної одиниці;

необхідності повернення окремому географічному об'єкту його історичної назви;

істотної зміни функції або призначення географічного об'єкта;

необхідності приведення назви географічного об'єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки";

необхідності приведення назви географічного об'єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії";

необхідності приведення назви географічного об'єкта у відповідність із стандартами державної мови.

{Частина статті 5 в редакції Закону № 317-VIII від 09.04.2015; в редакції Закону № 3005-IX від 21.03.2023}

Перейменування географічних об'єктів здійснюється з урахуванням думки населення, яке проживає на території, де розташовані ці об'єкти, шляхом проведення консультацій з громадськістю щодо запропонованих змін.

{Частина статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом № 317-VIII від 09.04.2015; в редакції Закону № 3005-IX від 21.03.2023}

Перейменування сіл, селищ, міст, пов'язане з необхідністю приведення назв сіл, селищ, міст у відповідність із стандартами державної мови, здійснюється у порядку, встановленому пунктами 11-13 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

{Статтю 5 доповнено частиною чотирнадцятою згідно із Законом № 3005-IX від 21.03.2023}

...

Стаття 8. Порядок найменування та перейменування географічного об'єкта

Пропозиції щодо найменування або перейменування географічного об'єкта з необхідним обґрунтуванням, картографічними матеріалами, розрахунками та кошторисами витрат, пов'язаних з таким найменуванням або перейменуванням, у межах, визначених законом, можуть вноситися органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, громадянами України.

Пропозиції щодо найменування або перейменування географічного об'єкта вносяться до відповідних органів державної влади або органів місцевого самоврядування. Розгляд таких пропозицій, якщо інше не передбачено Конституцією України та законом, здійснюється з обов'язковим урахуванням відповідно:

пропозицій відповідних місцевих рад - щодо найменування або перейменування географічних об'єктів, розташованих на території кількох адміністративно-територіальних одиниць;

висновку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері транспорту, - щодо найменування або перейменування залізничних станцій, портів, пристаней, аеропортів та інших об'єктів транспорту;

висновку Національної комісії зі стандартів державної мови - щодо відповідності пропозицій стандартам державної мови (якщо перейменування пов'язане з приведенням назви адміністративно-територіальної одиниці у відповідність із стандартами державної мови);

висновків відповідних центральних органів виконавчої влади - щодо найменування або перейменування гідровузлів, водосховищ, каналів, водних об'єктів, родовищ корисних копалин, інших подібних об'єктів, територій, об'єктів природно-заповідного фонду тощо;

висновку спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв - щодо відповідності пропозиції про найменування або перейменування географічного об'єкта положенням цього Закону (крім випадків необхідності приведення назви географічного об'єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії").

Якщо перейменування пов'язане з приведенням назви адміністративно-територіальної одиниці у відповідність із стандартами державної мови, пропозиції та/або проекти рішень про перейменування географічних об'єктів направляються у встановленому законодавством порядку до Національної комісії зі стандартів державної мови для здійснення відповідної експертизи. Висновок Національної комісії зі стандартів державної мови щодо відповідності пропозицій стандартам державної мови є обов'язковим для врахування при прийнятті рішень про перейменування відповідного географічного об'єкта.

Перейменування, пов'язані з необхідністю приведення назви адміністративно-територіальної одиниці у відповідність із стандартами державної мови, здійснюються у порядку, встановленому пунктами 11-13 статті 8 Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

Пропозиції та рішення органів державної влади, органів місцевого самоврядування щодо найменування або перейменування географічних об'єктів подаються для здійснення відповідної експертизи до спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв (крім випадків необхідності приведення назви географічного об'єкта у відповідність із вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії"). Висновок спеціально уповноваженого органу виконавчої влади з питань географічних назв щодо відповідності пропозицій та/або рішень положенням цього Закону є обов'язковим для врахування при прийнятті рішень про найменування або перейменування відповідного географічного об'єкта.

Географічні об'єкти, що утворюються за рішенням Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, найменовуються відповідними рішеннями про їх утворення згідно з вимогами цього Закону.

Перейменування географічних об'єктів, пов'язані з необхідністю приведення їхніх назв у відповідність з вимогами Закону України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки", здійснюються з урахуванням особливостей, встановлених Законом України "Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки".

Перейменування географічних об'єктів, пов'язані з необхідністю приведення їхніх назв у відповідність з вимогами Закону України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії", здійснюються з

урахуванням особливостей, встановлених Законом України "Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії".

Порядок здійснення експертизи пропозицій та рішень органів державної влади, органів місцевого самоврядування щодо найменування та перейменування географічних об'єктів затверджується Кабінетом Міністрів України.

Порядок найменування та перейменування географічних об'єктів, що складають систему адміністративно-територіального устрою України, визначається окремим законом.

{Стаття 8 із змінами, внесеними згідно із Законами № 5462-VI від 16.10.2012, № 317-VIII від 09.04.2015, № 2601-IX від 20.09.2022; текст статті 8 в редакції Закону № 3005-IX від 21.03.2023}

...

Стаття 10. Використання та збереження географічних назв

Географічні назви, встановлені згідно з цим Законом, є обов'язковими для застосування органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, медіа, а також у навчальних, картографічних, довідкових, енциклопедичних виданнях, оголошеннях, рекламах, вивісках, дорожніх покажчиках, поштових відправленнях та інших сферах їхнього офіційного застосування.

Назви географічних об'єктів України як складова частина історичної і культурної спадщини Українського народу - громадян України всіх національностей охороняються державою.

Президент України В.ЮЩЕНКО

м. Київ,

31 травня 2005 року

№ 2604-IV

Витяг із

ЗАКОНУ УКРАЇНИ

Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 26, ст.219)

Стаття 1. Визначення термінів

1. У цьому Законі нижченаведені терміни вживаються в такому значенні:

1) комуністична партія - Російська соціал-демократична робітничка партія (більшовиків) (РСДРП(б), Російська комуністична партія (більшовиків) (РКП(б), Всесоюзна комуністична партія (більшовиків) (ВКП(б), Комуністична партія Радянського Союзу (КПРС), Комуністична партія (більшовиків) України (КП(б)У), Комуністична партія України (КПУ), комуністичні партії союзних республік, що входили до складу СРСР, а також їхні осередки в автономних радянських соціалістичних республіках, краях, областях, автономних областях, автономних округах, містах республіканського підпорядкування та місцеві осередки;

2) пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів - публічне заперечення, зокрема через медіа, злочинного характеру комуністичного тоталітарного режиму 1917-1991 років в Україні, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму, поширення інформації, спрямованої на виправдання злочинного характеру комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів, діяльності радянських органів державної безпеки, встановлення радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідування учасників боротьби за незалежність України у XX столітті, виготовлення та/або поширення, а також публічне використання продукції, що містить символіку комуністичного, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів;

3) радянські органи державної безпеки - Всеросійська надзвичайна комісія по боротьбі з контрреволюцією і саботажем, Всеукраїнська надзвичайна комісія для боротьби з контрреволюцією, спекуляцією, саботажем та службовими злочинами, Державне політичне

управління, Об'єднане державне політичне управління, Народний комісаріат внутрішніх справ, Народний комісаріат державної безпеки, Міністерство державної безпеки, Комітет державної безпеки, їхні територіальні, функціональні, структурні підрозділи, а також безпосередньо підпорядковані цим органам бойові загони, охорона (варта), війська або спеціальні частини;

4) символіка комуністичного тоталітарного режиму - символіка, що включає:

а) будь-яке зображення державних прапорів, гербів та інших символів СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік у складі СРСР, держав так званої "народної демократії": Народної Республіки Албанії (Соціалістичної Народної Республіки Албанії), Народної Республіки Болгарії, Німецької Демократичної Республіки, Народної Республіки Румунії (Соціалістичної Республіки Румунії), Угорської Народної Республіки, Чехословацької Соціалістичної Республіки, Федеративної Народної Республіки Югославії (Соціалістичної Федеративної Республіки Югославії) та соціалістичних республік, що входили до її складу, крім тих, що є чинними (діючими) прапорами або гербами країн світу;

б) гімни СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік чи їх фрагменти;

в) прапори, символи, зображення або інша атрибутика, в яких відтворюється поєднання серпа та молота, серпа, молота та п'ятикутної зірки, плуга (рала), молота та п'ятикутної зірки;

г) символіку комуністичної партії або її елементи;

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які обіймали керівні посади в комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), особам, які обіймали керівні посади у вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік, органах влади та управління областей, міст республіканського підпорядкування, працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

д) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов'язаним з діяльністю комуністичної партії, із встановленням радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті (крім пам'ятників та пам'ятних знаків, пов'язаних з опором і вигнанням нацистських окупантів з України або з розвитком української науки та культури);

е) зображення гасел комуністичної партії, цитат осіб, які обіймали керівні посади в комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), осіб, які обіймали керівні посади у вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік, органах влади та управління областей, міст республіканського підпорядкування (крім цитат, пов'язаних з розвитком української науки та культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

е) назви областей, районів, населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топоніміки населених пунктів, підприємств, установ, організацій, у яких використані імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в комуністичній партії (посаду секретаря районного комітету і вище), вищих органах влади та управління СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік, працювали в радянських органах державної безпеки, а також назви СРСР, УРСР (УСРР), інших союзних або автономних радянських республік та похідні від них, назви, пов'язані з діяльністю комуністичної партії (включаючи партійні з'їзди), річницями Жовтневого перевороту 25 жовтня (7 листопада) 1917 року, встановленням радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті (крім назв, пов'язаних з опором та вигнанням нацистських окупантів з України або з розвитком української науки та культури);

ж) найменування комуністичної партії;

5) символіка націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму - символіка, що включає:

а) символіку Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини (НСДАП);

б) державний прапор нацистської Німеччини 1939-1945 років;

в) державний герб нацистської Німеччини 1939-1945 років;

г) найменування Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини (НСДАП);

г) зображення, написи, присвячені подіям, пов'язаним з діяльністю Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини (НСДАП);

д) зображення гасел Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини (НСДАП), цитат осіб, які обіймали керівні посади в Націонал-соціалістичній робітничій партії Німеччини (НСДАП), вищих органах влади та управління нацистської Німеччини та на окупованих нею територіях у 1935-1945 роках.

...

Стаття 3. Заборона пропаганди комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки

1. Пропаганда комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки визнається наругою над пам'яттю мільйонів жертв комуністичного тоталітарного режиму, націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарного режиму та заборонена законом.

2. Пропаганда комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів та їхньої символіки юридичною особою, політичною партією, іншим об'єднанням громадян, друкованим медіа та/або використання у назві символіки комуністичного та/або націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів є підставою для відмови в реєстрації та/або припинення діяльності юридичної особи, політичної партії, іншого об'єднання громадян, підставою для відмови в реєстрації та/або припинення випуску друкованого медіа.

3. У разі невиконання юридичними особами, політичними партіями, іншими об'єднаннями громадян, друкованими медіа вимог цього Закону їх діяльність/випуск підлягає припиненню в судовому порядку за позовом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державної реєстрації юридичних осіб, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, громадських спілок, інших громадських формувань, або іншого уповноваженого органу державної влади.

4. Рішення про невідповідність діяльності, найменування та/або символіки юридичної особи, політичної партії, іншого об'єднання громадян вимогам цього Закону приймає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державної реєстрації юридичних осіб, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, громадських спілок, інших громадських формувань, у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку.

5. Політичні партії, обласні, міські, районні організації або інші структурні утворення, передбачені статутом політичної партії, щодо яких центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державної реєстрації юридичних осіб, реєстрації (легалізації) об'єднань громадян, громадських спілок, інших громадських формувань, прийнято у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку рішення про невідповідність їх діяльності, найменування та/або символіки вимогам цього Закону, не можуть бути суб'єктом виборчого процесу.

Президент України П.ПОРОШЕНКО

м. Київ

9 квітня 2015 року

№ 317-VIII

Витяг із
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в
Україні і деколонізацію топонімів
(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 65, ст.221)

Стаття 1. Сфера дії Закону

1. Цей Закон визначає правові засади засудження російської імперської політики в Україні, заборони пропаганди її символіки та встановлює порядок ліквідації символіки російської імперської політики.

Стаття 2. Визначення термінів

1. У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

1) пропаганда російської імперської політики - публічна глорифікація або виправдання російської імперської політики, поширення інформації, спрямованої на виправдання російської імперської політики, а також публічне використання продукції, що містить символіку російської імперської політики, публічне заперечення злочинів (репресивних заходів) проти Українського народу;

2) російська імперська політика (російська колоніальна політика) - система заходів, що здійснювалися органами управління, збройними формуваннями, політичними партіями, недержавними організаціями, установами, підприємствами, групами чи окремими громадянами (підданими) Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, спрямованих на підкорення, експлуатацію, асиміляцію Українського народу;

3) русифікація - складова російської імперської політики, спрямована на нав'язування використання російської мови, пропагування російської культури як вищих порівняно з іншими національними мовами та культурами, витіснення з ужитку української мови, звуження українського культурного та інформаційного простору;

4) символіка російської імперської політики - символіка, що включає:

а) будь-яке зображення державних прапорів, гербів та інших символів Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації;

б) гімни Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації чи їх фрагменти;

в) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних,

економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівникам радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені особам, які публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень, пам'ятників, пам'ятних знаків, написів, присвячених особам, пов'язаним із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

г) зображення, пам'ятники, пам'ятні знаки, написи, присвячені подіям, пов'язаним із здійсненням російської імперської політики (крім зображень, пам'ятників та пам'ятних знаків, пов'язаних з опором і вигнанням нацистських окупантів з України, із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури);

д) зображення гасел, цитат осіб, які обіймали керівні посади в органах влади і управління, політичних організаціях, партіях, збройних формуваннях Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської держави, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації, територіальних утворень, адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі невизнаних, що створювалися під час реалізації російської імперської політики на окупованих, анексованих чи в інший спосіб зайнятих Російським царством (Московським царством), Російською імперією, Російською республікою, Російською державою, Російською Соціалістичною Федеративною Радянською Республікою, Російською Радянською Федеративною Соціалістичною Республікою, Союзом Радянських Соціалістичних Республік, Російською Федерацією територіях, і брали участь або сприяли реалізації російської імперської політики, публічно, у тому числі в медіа, у літературних та інших мистецьких творах, підтримували, глорифікували або виправдовували російську імперську політику, закликали до русифікації чи українофобії (крім зображень гасел, цитат, пов'язаних із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури), працівників радянських органів державної безпеки всіх рівнів;

е) зображення, написи, пов'язані із глорифікацією і виправданням російської імперської політики;

є) назви областей, районів, населених пунктів, районів у містах, скверів, бульварів, вулиць, провулків, узвозів, проїздів, проспектів, площ, майданів, набережних, мостів, інших об'єктів топонімії населених пунктів, підприємств, установ, організацій на території України, яким присвоєні імена або псевдоніми осіб, які відповідають критеріям, встановленим підпунктами "в" і "г" цього пункту, назви подій, пов'язаних із реалізацією російської імперської політики, назви російських міст та інших географічних, історичних та культурних об'єктів Російської Федерації, що не пов'язані безпосередньо із захистом політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитком української національної державності, науки, культури або з культурою поневолених народів Російської Федерації;

5) поневолені народи Російської Федерації - народи, що втратили національну незалежність внаслідок агресії Російського царства (Московського царства), Російської імперії, Російської республіки, Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки, Російської Радянської Федеративної Соціалістичної Республіки, Союзу Радянських Соціалістичних Республік, Російської Федерації і право на самовизначення яких продовжує обмежуватися російським нацистським тоталітарним режимом;

б) українофобія - дискримінаційні дії, публічно висловлені заклики, у тому числі в медіа, у літературних та мистецьких творах, що заперечують суб'єктність Української держави, української нації, боротьбу проти підкорення, експлуатації, асиміляції Українського народу,

а також правомірність захисту політичних, економічних, культурних прав Українського народу, розвитку української національної державності, науки, культури, зневажають питомі етнокультурні ознаки українців, ігнорують українську мову та культуру.

Стаття 3. Засудження російської імперської політики

1. Російська імперська політика визнається злочинною та засуджується.

Стаття 4. Заборона пропаганди російської імперської політики

1. Пропаганда російської імперської політики та її символіки забороняється.

2. Присвоєння географічним об'єктам, юридичним особам та об'єктам права власності назв, що глорифікують, увічнюють, пропагують або містять символіку російської імперської політики, а також держави-терориста (держави-агресора) або її визначні, пам'ятні, історичні та культурні місця, населені пункти, дати, події, забороняється.

Стаття 5. Заборона використання та пропаганди символіки російської імперської політики

1. Виготовлення, поширення, а також публічне використання символіки російської імперської політики в Україні забороняються.

2. Заборона, передбачена частиною першою цієї статті, не поширюється на випадки використання символіки російської імперської політики:

1) у приватних колекціях та приватних архівних зібраннях;

2) як об'єктів антикварної торгівлі;

3) на документах державних органів, органів місцевого самоврядування (місцевих органів державної влади і управління), прийнятих чи виданих до набрання чинності цим Законом;

4) на документах, виданих закладами освіти та науки, підприємствами, установами, організаціями до набрання чинності цим Законом;

5) на об'єктах всесвітньої спадщини;

6) на намогильних спорудах, розташованих на території місць поховань, місць почесного поховання на території кладовища;

7) на державних нагородах, ювілейних медалях та інших відзнаках, якими нагороджувалися особи до набрання чинності цим Законом, а також на документах, що посвідчують нагородження ними;

8) у Музейному фонді України, Національному архівному фонді України, а також бібліотечних фондах на різних носіях інформації;

9) на оригіналах бойових знамен (крім символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну);

10) на документах про державну реєстрацію актів цивільного стану, документах, що посвідчують особу та підтверджують громадянство, документах про освіту та кваліфікацію, трудову діяльність особи, документах про право власності на рухоме чи нерухоме майно (включно з технічною документацією до таких документів), документах щодо стану здоров'я особи.

3. Заборона, передбачена частиною першою цієї статті, не поширюється на випадки використання символіки російської імперської політики (за умови, що це не призводить до виправдання і глорифікації російської імперської політики):

1) в експозиціях музеїв, тематичних виставках;

2) у процесі наукової діяльності, у тому числі під час проведення наукових досліджень та поширення їх результатів у не заборонений законодавством України спосіб;

3) під час показу, опису, реконструкції (зокрема історичної) або в інший спосіб відтворення історичних подій;

4) у творах мистецтва;

5) у посібниках, підручниках та інших матеріалах наукового, освітнього і навчального характеру, які використовуються у навчальному, навчально-виховному і освітньому процесах;

6) у процесі інформаційної роботи з метою поширення інформації про агресивну війну, яку Російська Федерація розв'язала і веде проти України та Українського народу;

7) в інформаційних, інформаційно-аналітичних програмах та документальних фільмах;

8) в атласах, картах, путівниках.

4. За рішенням сільської, селищної, міської ради, військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільної адміністрації населеного пункту (населених пунктів) пам'ятник, пам'ятний знак, що символізує російську імперську політику, розташований на території місць почесного поховання за межами кладовища, демонтується (переноситься) з публічного простору. У такому разі сільська, селищна, міська рада, військова адміністрація населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільна адміністрація населеного пункту (населених пунктів), на території якого розміщено відповідне місце почесного поховання за межами кладовища, визначає підрозділ, відповідальний за організацію перепоховання відповідно до закону, демонтажу (перенесення) з публічного простору.

5. У разі якщо пам'ятник, пам'ятний знак містить окремий елемент, що символізує російську імперську політику, за рішенням сільської, селищної, міської ради, військової адміністрації населеного пункту (населених пунктів), військово-цивільної адміністрації населеного пункту (населених пунктів) такий елемент демонтується (вилучається) з публічного простору.

6. Положення частин четвертої і п'ятої цієї статті застосовуються у випадку, якщо пам'ятник, пам'ятний знак не внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або не взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини". У разі якщо пам'ятник, пам'ятний знак внесено до Державного реєстру нерухомих пам'яток України або взято на державний облік відповідно до законодавства, що діяло до набрання чинності Законом України "Про охорону культурної спадщини", демонтаж (вилучення) відповідного елемента з публічного простору здійснюється з дотриманням процедур, передбачених законодавством про охорону культурної спадщини.

Президент України В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

м. Київ

21 березня 2023 року

№ 3005-ІХ

III. Порядок топонімічних перейменувань в Харківській області з початку повномасштабного вторгнення росії в Україну

Початок повномасштабного російського вторгнення в Україні максимально прискорив суспільний запит не лише на деколонізацію громадського простору (так і не завершено за майже 10 років від початку введення в дію від 09.04.2015 року Закону України № 317-VIII «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки», який на сьогодні діє з останніми змінами від 27.07.2023 року [5]), але й на очищення його від усього, що пов'язано із росією. Швидким та дієвим проявом цього запиту став саме процес перейменування вулиць та населених пунктів, що носили імена осіб, які в кращому випадку не мали відношення до історії України або взагалі були рупором ворожих антиукраїнських наративів. В той же час, «звільнені» назви дали можливість увічнити для суспільства та майбутніх поколінь героїчних та видатних постатей України.

У підсумку, топонімічні перейменування стали платформою можливостей для закарбування у пам'яті широких верств суспільства цілої низки важливих назв, імен, найменувань та історій, пов'язаних з ними. Цьому суттєво посприяло прийняття необхідних Законів України та розроблений механізм поетапного перейменування топонімічних об'єктів на усіх адміністративних рівнях. 5 квітня 2022 року Верховна Рада зареєструвала проєкт закону про внесення змін до Закону України № 2604-IV «Про географічні назви» щодо деколонізації топонімії та впорядкування використання географічних назв у населених пунктах України №7253, (останні зміни в законі затверджені від 27.07.2023) [4]. Протягом 2022 року та першої половини 2023-го місцеві ради та військові адміністрації населених пунктів (ВА НП) самостійно вирішували, які назви вулиць мають право на існування, а яких треба позбутись.

21.03.2023 року Верховна Рада ухвалила Закон України № 3005-IX «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії» [6]. Ним врегулювали назви та символи, які влада має прибрати з публічного простору, а також встановили часові рамки для органів місцевої влади, протягом яких вони мають це здійснити. З 27 липня 2023 р. (дати набрання Законом чинності) протягом 6-ти місяців (до 27 січня 2024-го) обов'язок провести громадські слухання та за їхніми результатами змінити назви урбанонімів покладали на місцеві ради та ВА НП [2].

Якщо з якихось причин до 27 січня 2024 р. місцеві депутати не проголосували за перейменування – право «деколонізувати» громаду власним розпорядженням отримував очільник місцевої ради. На це йому виділяли 3 місяці – з 27 січня по 27 квітня 2024 р. Якщо органи місцевого самоврядування не провели або не закінчили процес деколонізації, то з 27 квітня по 27 липня 2024 р. за них це зобов'язані були зробити голови обласних військових адміністрацій.

Що стосується Харківської області, станом на 27.04.2024 р. з 56-ти громад 23 повністю завершили процес деколонізації урбанонімів на своїй території, а в 33 громадах не здійснили повністю усі необхідні перейменування. Ще у 21-й громаді перейменування здійснили, але лише частково. Низка проспектів, вулиць, провулків та в'їздів, яким місцеві ради та військові адміністрації мали змінити назву, все ще лишаються зі старими. Ще 12 громад жодної вулиці за два роки не перейменували (хоча у 3-х з них проводили громадські обговорення щодо нових найменувань).

Лише 12% міських громад Харківської області повністю завершили деколонізацію самостійно. Серед селищних та сільських цей відсоток складав 54%. Частково деколонізацію провели 71% міських громад, 31% селищних та 8% сільських. Жодного урбаноніма не перейменували 17% міських громад, 15% селищних та 38% сільських.

Квітень 2024 р., як останній місяць «самостійної деколонізації» громад, мав прискорити ухвалення відповідних рішень. Протягом цього місяця активність проявили 12 громад, з яких 5 здійснили перейменування, а ще 7 провели громадські слухання або оголосили про їхній початок. Найактивнішим у квітні став обласний центр – Харків – де розпорядженням міського голови змінили назви 367 урбанонімам на території громади [9]. Хоча ця кількість і є суттєвою, й вона у декілька разів більша за усі попередні перейменування, разом узяті, ще низка вулиць і проспектів залишились із назвами, що підлягають деколонізації [2].

Отже, на виконання Закону України від 21.03.2023 р. № 3005-IX «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімів» розпорядженням начальника Харківської обласної військової адміністрації від 23.04.2024 року №-270-В була створена та працювала Робоча група з питань деімперіалізації та деколонізації топонімів на території Харківської області (далі – Робоча група). В дану Робочу групу було включено автора посібника, методиста краєзнавчого відділу Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради. За період з 27.04.2024 р. по 27.07.2024 р. Робоча група опрацювала перейменування понад 500 топонімів з 7 районів Харківської області та міста Харків. Усі топоніми Харківської області, що були винесені на обговорення та перейменовані Робочою групою, подано у таблицях по окремих районах області та обласному центру і представлені у даній збірці.

На першому етапі усі об'єкти, які підпадали під Закон України [6], проте залишилися без перейменувань, винесли в окремі списки по кожному району області та обласному центру. Далі розпочалися громадські обговорення у відкритому форматі. Тобто, будь-які громадські організації або ініціативні мешканці могли запропонувати власний варіант нової назви зі стислим описом та аргументацією. Робоча група також мала право запропонувати власні варіанти нових назв, а також перевіряла надіслані пропозиції з метою вилучити ті, що могли суперечити Закону України.

Узагальнено, перейменування топонімічних назв відбувалися за такими орієнтовними блоками:

1. Повернення історичних назв;
2. Видатні постаті краю, імена політичних діячів, які здійснили неоціненний внесок у розвиток України, Харківщини;
3. Блок, присвячений іменам жінок, які творили Україну, Харківщину;
4. Літературний блок;
5. Регіональні назви;
6. Значущі історичні події; військовий блок (назви бригад, подій сучасної війни та імен загиблих Героїв неоголошеної війни).

Ці блоки не мали пріоритетності, а лише групували напрями, в межах яких обирали варіанти для перейменування. Зміни назв відбувалися, в першу чергу, за відповідністю масштабу, місцеположенню, історії походження топонімічного об'єкту запропонованій назві. Наприклад, маленьку вулицю у селі, по якій розташовані кілька будинків, краще перейменувати або у місцеву історичну назву або пов'язати з оточуючим середовищем (Підлісна, Вербова, Зарічкова тощо). Головні вулиці та проспекти у містах під час перейменування отримували назви на честь державних свят, героїчних подій, постатей або видатних особистостей) (Незалежності, Героїв України, Лесі Українки тощо). Безперечно, якщо мова йде про увічнення пам'яті загиблих Героїв України, то було намагання назвати на їх честь вулицю, на якій вони жили, або вулицю того населеного пункту, в якому вони народилися чи який захищали. Єдиною умовою такого перейменування була письмова згода близьких родичів полеглих загиблих. Схожий принцип використовували для перейменування топонімічних об'єктів на честь військових бригад чи окремих родів війська, які захищали ті чи інші населені пункти на Харківщині.

У деяких громадах Харківської області мешканці, активісти та місцева влада дуже активно пропонувала прізвища видатних особистостей, історично пов'язаних з населеними пунктами громади, що свідчить про високу національну самосвідомість. Були і такі громади, в яких з великим сумнівами та обережністю обговорювали варіанти нових назв вулиць, пов'язаних з конкретними особистостями, обираючи переважно нейтральні назви. Проте мета Робочої групи Харківської обласної військової адміністрації з питань деімперіалізації та деколонізації топонімії була саме у тому, щоб максимальна кількість змінених назв вулиць носила прізвища видатних особистостей України будь-якої сфери діяльності. Такі зміни перш за все повинні нести просвітницьку, виховну, національно-патріотичну функцію для суспільства. І хоча деякі громади та місцеві мешканці виявилися неготовними для таких необхідних нагальних змін, все ж таки значна кількість топонімів Харківщини тепер гордо носять імені героїв України, захисників, вчених, митців, артистів, громадських діячів, тобто усіх тих, хто творив історію та культуру України протягом декількох століть до сьогодення.

IV. Про проведення обласної краєзнавчої акції «Топоніми рідного краю: актуальні зміни» для учнівської молоді

Детальне дослідження життєвого шляху постатей, на честь яких було проведено топонімічні перейменування, робота з інформаційними та картографічними джерелами, збирання свідчень від учасників подій та родичів – наразі надзвичайно актуальне завдання для проведення краєзнавчої роботи та основа національно-патріотичного виховання учнівської молоді.

Розуміючи важливість та актуальність даного питання, протягом жовтня 2023 р. – березня 2024 р. Комунальний заклад «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради, кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Центр українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька за підтримки Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, провели та другий рік поспіль продовжують проведення обласної краєзнавчої акції «Топоніми рідного краю: актуальні зміни» для учнівської молоді.

У 2023-2024 навчальному році в обласній краєзнавчій акції «Топоніми рідного краю: актуальні зміни» взяли участь понад 100 учнів закладів загальної середньої освіти та вихованців краєзнавчих гуртків закладів позашкільної освіти. Усього було надіслано 72 дослідницькі роботи в такому регіональному розподілі:

- м. Харків – 42 роботи (понад 60 учнів),
- Харківський район – 9 робіт (9 учасників),
- Богодухівський район – 8 робіт (понад 20 учасників),
- Чугуївський район – 7 робіт (понад 10 учасників),
- Берестинський (Красноградський) район – 3 роботи (4 учасники),
- Лозівський район – 2 роботи (4 учасника),
- Ізюмський район – 1 робота (1 учасник).

На жаль, через складні віськові умови, які тривають досі на території Куп'янського району, заклади освіти даного району не були представлені.

За підсумками акції було видано електронну збірку матеріалів краєзнавчих робіт учасників акції та проведено обласну історико-краєзнавчу конференцію учнівської молоді «Топоніми рідного краю: актуальні зміни» у березні 2024 року [7].

На підсумковій конференції прозвучало 18 доповідей про вплив історичних та сучасних процесів на топоніміку вулиць міста Харкова, населених пунктів Богодухівського, Лозівського, Чугуївського, Харківського районів Харківської області. Учні і вчителі зазначили актуальність проведення подібних акцій та висловили бажання продовжувати пошуково-краєзнавчу роботу з питань топоніміки. Таким чином, обласна краєзнавча акція «Топоніми рідного краю: актуальні зміни» продовжена і триває протягом 2024-2025 н.р. Умови проведення Акції у 2024-2025 н.р. додаються нижче.

УМОВИ **проведення обласної краєзнавчої акції учнівської молоді** **«Топоніми рідного краю: актуальні зміни»**

Вступ

У світлі подій, що відбуваються у країні протягом 2014–2024 рр., зміна географічних назв в аспекті їхньої деколонізації є необхідним явищем, як на загальнодержавному рівні, так і в регіональному розрізі, адже є важливою частиною опору українського суспільства російській військовій агресії та проявом самоідентифікації української нації. Проведення топонімічних досліджень зміни географічних назв у державі в цілому та Харківської області зокрема, є надзвичайно актуальним завданням та основою національно-патріотичного виховання учнівської молоді.

Відповідно до Закону України від 22.04.2023 р. № 7253 «Про внесення змін до Закону України «Про географічні назви» щодо деколонізації топонімії та впорядкування використання географічних назв у населених пунктах України» Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, Комунальний заклад «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради, кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства імені Костянтина Немця Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, Центр українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька започатковують проведення **обласної краєзнавчої акції учнівської молоді «Топоніми рідного краю: актуальні зміни»** (далі - **Акція**).

1. Мета і завдання Акції

Топонімічні дослідження у шкільному краєзнавстві актуалізують знання учнів з географії, історії, етнографії та мовознавства шляхом аналізу походження, розвитку, сучасного стану, змістового значення географічних назв, ареалів їх поширення, а також природних і соціальних умов виникнення топонімів. Метою Акції є національно-патріотичне виховання юних громадян України на основі дослідження новітніх змін географічних топонімів Харківської області в їх культурологічних, етнографічних, краєзнавчих, історичних аспектах.

Основними завданнями Акції організатори вважають:

- залучення учнівської молоді до науково-дослідницької роботи з питань історії, географії, етнографії, краєзнавства;
- сприяння формуванню умінь і навичок збору, класифікації, аналізу смислового навантаження географічних топонімів рідного краю;
- розвиток творчої особистості вихованців, формування патріотичних почуттів, виховання гордості та любові до рідного краю в учнів засобами краєзнавчої дослідницької роботи;
- залучення учнів до перейменування та відновлення історичних назв на рівні власного поселення, району, регіону з урахуванням історичних та культурологічних особливостей території;

- формування навичок розробки туристсько-краєзнавчих маршрутів та екскурсій рідним краєм.

2. Терміни проведення Акції

Акція проводиться у період з **01 жовтня 2024 року по 01 лютого 2025 року**. Протягом зазначеного періоду учасники Акції ознайомлюються з актуальним переліком змінених топонімів рідного населеного пункту, обирають для проведення краєзнавчого дослідження найбільш цікавий топонімічний об'єкт (або групу об'єктів), досліджують джерела інформації стосовно історичних, культурних, економічних особливостей краю, які безпосередньо вплинули на географічні назви регіону, з дотриманням безпекових вимог здійснюють краєзнавчі екскурсії місцями, пов'язані з обраними об'єктами дослідження, відвідують архіви, музеї, зустрічаються з краєзнавцями, науковцями, старожилами – носіями топонімічної інформації.

За результатами аналізу джерел інформації та туристсько-краєзнавчих екскурсій учасники Акції готують краєзнавчо-дослідницьку роботу, в якій викладають загальну описову частину, розробки топонімічних карт, карток обліку топонімів, топонімічний словник, розробки та описи туристських маршрутів, краєзнавчих екскурсій тощо.

Підготовлені та оформлені згідно з вимогами краєзнавчо-дослідницькі роботи учасники Акції надсилають до Комунального закладу «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради на електронну адресу **stkharkov@ukr.net** до **01 лютого 2025 року**.

3. Організатори Акції

Організаторами Акції виступають Департамент науки і освіти Харківської обласної держадміністрації, Комунальний заклад «Харківська обласна станція юних туристів» Харківської обласної ради, кафедра соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (за погодженням), Центр українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька (за погодженням).

4. Учасники Акції

До участі в Акції запрошуються учнівська молодь закладів загальної середньої освіти, вихованці гуртків закладів позашкільної освіти Харківської області.

5. Умови проведення

Протягом періоду проведення Акції учасники подають до **01 лютого 2025 р.** заявки учасників та матеріали краєзнавчо-дослідницької роботи в електронному варіанті на електронну адресу КЗ «Харківська облСЮТур» **stkharkov@ukr.net**.

Краєзнавчі матеріали повинні містити історичні відомості про населений пункт, досліджуваний топонімічний об'єкт (місто, село, вулицю), зміни назв, які відбувалися протягом певних історичних періодів, вказати нову назву та розповісти про події чи постать, на честь якої відбулися зміни. Картографічні, ілюстративні, табличні матеріали та фотографії подаються у додатках до краєзнавчо-дослідницької роботи.

6. Вимоги до оформлення тез доповідей:

Краєзнавчі роботи подаються у форматі .doc, .docx на електронну адресу stkharikov@ukr.net. Ім'я файлу повинно відповідати прізвищу автора або назві учнівського об'єднання. Мова тез – українська. Обсяг – до 5 сторінок тексту формату А4. Текст повинен бути набраний через 1 інтервал, шрифт – TimesNewRoman, кегль – 14, відступ – 1,25, всі поля – 1,5 см. Назва друкується великими літерами по центру, кегль – 14. Далі, одразу після назви роботи, необхідно подати короткі відомості про авторів (прізвище, ім'я, клас, назву учнівського об'єднання, закладу освіти, а також прізвище, ім'я, по батькові та посаду керівника роботи), кегль – 12. Список використаних джерел подається після основної частини, кегль – 12.

7. Підбиття підсумків

За підсумками Акції планується видання збірки матеріалів краєзнавчих робіт учасників Акції та проведення обласної історико-краєзнавчої конференції учнівської молоді «Топоніми рідного краю: актуальні зміни» у березні 2025 року із обов'язковим дотриманням безпекових умов. Про формат проведення конференції буде повідомлено додатково.

**Перелік перейменованих об'єктів топонімії населених пунктів
Робочою групою з питань деїмперіалізації та деколонізації топонімії
на території Харківської області**

Берестинський (Красноградський) район

*Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 23.07.2024 року № 492 В [11].*

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
1	Кегичівська	село Власівка	вул. Красноградська	вулиця Захисників України
2	Красноградська	село Піщанки	вулиця Бельовська	вулиця Деніса Дундіна
3	Сахновщинська	селище Сахновщина	вулиця Попудренка	Вулиця Північна
4	Сахновщинська	Село Аполонівка	вулиця Попудренка	вулиця Садова

Богодухівський район

*Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 23.07.2024 року № 490 В [10].*

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
1	Богодухівська	місто Богодухів	вулиця Першого травня	вулиця Мистецька
2	Богодухівська	місто Богодухів	провулок Першого травня	провулок Воздвиженський
3	Богодухівська	селище Першотравневе (Шарівський старостинський округ)	вулиця Першотравнева	вулиця Вишнева
4	Богодухівська	селище Першотравневе (Шарівський старостинський округ)	провулок Першотравневий	провулок Вишневий
5	Богодухівська	селище Першотравневе (Гутянський старостинський округ)	вулиця Першотравнева	вулиця Стрітенська
6	Богодухівська	село Дегтярі	вулиця Першого травня	вулиця Покровська
7	Богодухівська	село Олександрівка	вулиця Олександра Матросова	вулиця Зелена
8	Богодухівська	село Івано-Шийчене	вулиця 9 Травня	вулиця Європейська
9	Валківська	село Гонтів Яр	вулиця Першотравнева	вулиця Вишнева
10	Валківська	село Шарівка	вулиця 9 Травня	вулиця Незалежності
11	Валківська	село Шарівка	провулок 9 Травня	провулок 8 Травня

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
12	Валківська	село Трохимівка	вулиця Тургенєва	вулиця Василя Стуса
13	Валківська	село Трохимівка	провулок Тургенєва	провулок Сонячний
14	Валківська	село Черемушна	вулиця Першотравнева	вулиця Визволителів
15	Валківська	село Черемушна	провулок Першотравневий	провулок Визволителів
16	Валківська	село Бурівка	провулок Першотравневий	провулок Затишний
17	Золочівська	село Золочів	вулиця Макаренко	вулиця Михайла Задніпряного
18	Золочівська	село Бугаї Другі	вулиця 42 Гвардійської Дивізії	вулиця 72 Бригади
19	Краснокутська	село Колонтаїв	провулок ім. Лесі Українки	провулок Лесі Українки

Ізюмський район

*Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 23.07.2024 року № 491 В [12].*

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
1 2	Балаклійська	місто Балаклія	вулиця Жовтнева	вулиця Захисників України
3	Балаклійська	місто Балаклія	провулок Жовтневий	провулок Осінній
4	Балаклійська	місто Балаклія	площа В. Й. Казмірука	площа Тараса Шевченка
5	Борівська	селище Борова	вулиця Партизанська	вулиця Патріотів
6	Борівська	село Ізюмське	провулок Партизанський	провулок Освітнянський
7	Борівська	село Копанки	вулиця Партизанська	вулиця Затишна
8	Куньєвська	село Бугаївка	вулиця Партизанська	вулиця Володимира Александрова

Куп'янський район

*Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 23.07.2024 року № 493 В [13].*

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
1	Дворічанська	село Берестове	вулиця Гагаріна	вулиця Піщана
2	Дворічанська	село Вільшана	вулиця 40-річчя Перемоги	вулиця Перемоги
3	Дворічанська	село Гракове	вулиця Першого Травня	вулиця Весняна
4	Дворічанська	село Гряниківка	вулиця Гагаріна	вулиця Шкільна

№ з\п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
5	Дворічанська	село Колодязне	вулиця Першотравнева	вулиця Лісова
6	Дворічанська	село Миколаївка	вулиця Пушкінська	вулиця Лиманська
7	Дворічанська	село Миколаївка	вулиця Чайковського	вулиця Осоківська
8	Дворічанська	село Піски	вулиця Горького	вулиця Східна
9	Дворічанська	село Рідкодуб	вулиця Чкалова	вулиця Миколи Плевако
10	Дворічанська	село Тавільжанка	вулиця Першотравнева	вулиця Вереснева
11	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Ломоносова	вулиця Івана Світа
12	Куп'янська	місто Куп'янськ	провулок Ломоносова	провулок Молочний
13	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Льва Толстого	вулиця Панаса Мирного
14	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Некрасова	вулиця Героїв Крут
15	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Олега Кошового	вулиця Небесної Сотні
16	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Толбухіна	вулиця Героїв України
17	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Чернишевського	вулиця Віталія Мовчана
18	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Черняхівського	вулиця Локомотивна
19	Куп'янська	місто Куп'янськ	провулок Маяковського	провулок Поетичний
20	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Гагаріна	вулиця Ліцейна
21	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Грибоедова	вулиця Василя Стуса
22	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Жуковського	вулиця Калинова
23	Куп'янська	місто Куп'янськ	провулок Жуковського	провулок Вербовий
24	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Крилова	вулиця Щаслива
25	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Матросова	вулиця Івана Соболя
26	Куп'янська	місто Куп'янськ	провулок Матросова	провулок Пилипа Орлика
27	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Суворова	вулиця Семена Дятлова
28	Куп'янська	місто Куп'янськ	вулиця Чкалова	вулиця Повітряних Сил
29	Куп'янська	селище Куп'янськ-вузловий	вулиця Кутузова	вулиця Кобзарська
30	Куп'янська	селище Куп'янськ-вузловий	вулиця Маршала Жукова	вулиця родини Диських
31	Курилівська	село Кругляківка	вулиця 1 травня	вулиця Весняна
32	Курилівська	село Глушківка	вулиця 9 травня	вулиця Перемоги
33	Курилівська	село Подоли	вулиця Гагаріна	вулиця Шкільна
34	Курилівська	село Подоли	провулок Олега Кошового	провулок Яружний
35	Петропавлівська	село Синьківська	вулиця 1 травня	вулиця Зелена
36	Петропавлівська	село Ягідне	вулиця 1 травня	вулиця Квіткова

Лозівський район

*Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 23.07.2024 року № 494 В [14].*

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
1	Біляївська	село Краснопавлівка	вулиця Першого Травня	вулиця Богданівська
2	Лозівська	місто Лозова	вулиця Мічуріна	вулиця Левка Смиренка
3	Лозівська	місто Лозова	вулиця Першотравнева	вулиця Друкарська
4	Лозівська	місто Лозова	вулиця Тимірязєва	вулиця Володимира Вернадського
5	Лозівська	місто Лозова	вулиця 38 Гвардійської дивізії	вулиця Кузьми Скрябіна
6	Лозівська	село Панютине	вулиця 1 Травня	вулиця Просвітницька
7	Лозівська	село Домаха	вулиця Жовтнева	вулиця Заруднівська
8	Лозівська	село Домаха	провулок Жовтневий	провулок Заруднівський
9	Лозівська	село Катеринівка	вулиця Жовтнева	вулиця Степова
10	Лозівська	село Смирнівка	вулиця Першотравнева	вулиця Слобожанська
11	Лозівська	село Миколаївка	вулиця Першотравнева	вулиця Миколаївська

Харківський район

*Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 26.07.2024 року № 514 В [16].*

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
1	Безлюдівська	селище Безлюдівка	вулиця Висоцького В.	вулиця Василя Стуса
2	Безлюдівська	селище Безлюдівка	вулиця Єсеніна	вулиця Весняна
3	Безлюдівська	селище Безлюдівка	вулиця Пушкінська	вулиця Козацька
4	Безлюдівська	селище Васищеве	вулиця Горького	вулиця Солов'їна
5	Безлюдівська	селище Васищеве	вулиця Пушкіна	вулиця Козацька
6	Безлюдівська	селище Васищеве	вулиця Чкалова	вулиця Дмитрівська
7	Безлюдівська	селище Васищеве	провулок Горького	провулок Солов'їний
8	Безлюдівська	селище Васищеве	в'їзд Горького	в'їзд Солов'їний

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
9	Безлюдівська	селище Хорошеве	вулиця Горького	вулиця Захисників України
10	Безлюдівська	селище Хорошеве	провулок Горького	провулок Захисників України
11	Безлюдівська	селище Хорошеве	вулиця Фрунзе Тимура	вулиця Ярослава Мудрого
12	Безлюдівська	селище Хорошеве	провулок Фрунзе Тимура	провулок Ярослава Мудрого
13	Безлюдівська	селище Хорошеве	в'їзд Горького	в'їзд Солов'їний
14	Безлюдівська	село Котляри	провулок Аерофотський	провулок Свободи
15	Безлюдівська	село Котляри	в'їзд Аерофлотський	в'їзд Захисників неба
16	Вільхівська	село Вільхівка	вулиця 40 років Перемоги	вулиця Сергія Невари
17	Вільхівська	село Вільхівка	в'їзд 40 років Перемоги	в'їзд Волинський
18	Вільхівська	село Сороківка	вулиця Першотравнева	вулиця Віри Коврегіної
19	Вільхівська	село Сороківка	вулиця Найдьонова	вулиця Слобідська
20	Липецька	село Липці	вулиця Муромська	вулиця Максима Тимофієва
21	Липецька	село Липці	вулиця В'ятська	вулиця Івана Піддубного
22	Липецька	село Липці	вулиця Першотравнева	вулиця Василя Панасенка
23	Липецька	село Липці	вулиця Пушкінська	вулиця Квітки - Основ'яненка
24	Липецька	село Липці	вулиця Радгоспна	вулиця Михайла Зімницького
25	Липецька	село Липці	вулиця Тихомирова	вулиця Сергія Бурлая
26	Липецька	село Липці	провулок Іскринський	провулок Яблуневий
27	Липецька	село Борщова	вулиця Вятська	вулиця Юрія Тарасова
28	Липецька	село Борщова	вулиця Куліковська	вулиця Незалежності
29	Липецька	село Борщова	вулиця Муромська	вулиця Бориса Грінченка
30	Липецька	село Веселе	вулиця 30 років Перемоги	вулиця Перемоги
31	Липецька	село Веселе	вулиця Горького	вулиця Василя Гордієнка
32	Липецька	село Веселе	вулиця Першотравнева	вулиця Героїв Харківщини
33	Липецька	село Красне	вулиця Орловська	вулиця Орлівська
34	Липецька	село Перемога	вулиця Першотравнева	вулиця Козацька

№ з\п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
35	Липецька	село Слобожанське	вулиця Дубініна	вулиця Лугова
36	Липецька	село Слобожанське	вулиця Першотравнева	вулиця Академіка Яворницького
37	Липецька	село Стрілеча	вулиця Белгородська	вулиця Харківська
38	Липецька	село Стрілеча	вулиця Підгоспа	вулиця Монастирська
39	Люботинська	місто Люботин	провулок 50 років Перемоги	провулок Мальований
40	Люботинська	місто Люботин	вулиця 50 років Перемоги	вулиця Національної гвардії України
41	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Алтайський	в'їзд Карпатський
42	Люботинська	місто Люботин	провулок Алтайський	провулок Родини Кравченків
43	Люботинська	місто Люботин	вулиця Ватутіна	вулиця Богдана Свіда
44	Люботинська	місто Люботин	провулок Ватутіна	провулок Федора Балавенського
45	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Ватутіна	в'їзд Федора Балавенського
46	Люботинська	місто Люботин	провулок Вороніна	провулок Андрія Салова
47	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Гагаріна	в'їзд Незалежності
48	Люботинська	місто Люботин	вулиця Гагаріна	вулиця Незалежності
49	Люботинська	місто Люботин	провулок Гагаріна	провулок Євгена Альбовського
50	Люботинська	місто Люботин	вулиця Глінки	вулиця Романа Лисенка
51	Люботинська	місто Люботин	провулок Глінки	провулок Павла Чубинського
52	Люботинська	місто Люботин	провулок Горького	провулок Кобзарський
53	Люботинська	місто Люботин	вулиця Горького	вулиця Остапа Бутенка
54	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Горького	в'їзд Григорія Донця
55	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Грибоедова	в'їзд Текстильний
56	Люботинська	місто Люботин	вулиця Грибоедова	вулиця Микити Мізяка
57	Люботинська	місто Люботин	вулиця Громова	вулиця Володимира Горбенка
58	Люботинська	місто Люботин	провулок Громова	провулок Трущівський
59	Люботинська	місто Люботин	вулиця Зої Космодем'янської	вулиця Катерини Білокур
60	Люботинська	місто Люботин	провулок Комарова	провулок Леоніда Каденюка
61	Люботинська	місто Люботин	вулиця Лассаля	вулиця Скіфська
62	Люботинська	місто Люботин	провулок Ленський	провулок Гайдамацький
63	Люботинська	місто Люботин	вулиця Лермонтова	вулиця Микити Буцького

№ з\п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
64	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Липецький	в'їзд Куп'янський
65	Люботинська	місто Люботин	вулиця Ломоносова	вулиця Бориса Патона
66	Люботинська	місто Люботин	провулок Ломоносова	провулок Бориса Патона
67	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Льговський	в'їзд Львівський
68	Люботинська	місто Люботин	вулиця Матросова	вулиця Петра Болбочана
69	Люботинська	місто Люботин	провулок Матросова	провулок Кузьми Безкровного
70	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Матросова	в'їзд Корабельний
71	Люботинська	місто Люботин	вулиця Маяковського	вулиця Василя Масловича
72	Люботинська	місто Люботин	провулок Маяковського	провулок Ярослава Мудрого
73	Люботинська	місто Люботин	вулиця Мічуріна	вулиця Симиренка
74	Люботинська	місто Люботин	вулиця Молокова	вулиця Родини Кошиць
75	Люботинська	місто Люботин	вулиця Мусоргського	вулиця Анатолія Абросімова
76	Люботинська	місто Люботин	провулок Мусоргського	провулок Миколи Леонтовича
77	Люботинська	місто Люботин	вулиця Мюдовська	вулиця Максима Гайдаша
78	Люботинська	місто Люботин	провулок Мюдовський	провулок Сергія Пивоварова
79	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Мюдовський	в'їзд Шипшиновий
80	Люботинська	місто Люботин	вулиця Нежданової	вулиця Філософська
81	Люботинська	місто Люботин	вулиця Некрасова	вулиця Почаївська
82	Люботинська	місто Люботин	провулок Некрасова	провулок Степана Бандери
83	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Павлова	в'їзд Григорія Томашевського
84	Люботинська	місто Люботин	вулиця Павлова	вулиця Лірницька
85	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Панфілова	в'їзд Економічний
86	Люботинська	місто Люботин	вулиця Попова	вулиця Олексія Гиренка
87	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Попова	в'їзд Пилипа Орлика
88	Люботинська	місто Люботин	провулок Попова	провулок Пилипа Орлика
89	Люботинська	місто Люботин	вулиця Пугачова	вулиця Соняшнікова
90	Люботинська	місто Люботин	провулок Пугачова	провулок Соняшниковий
91	Люботинська	місто Люботин	вулиця Пушкіна	вулиця Літературна
92	Люботинська	місто Люботин	провулок Пушкіна	провулок Літературний
93	Люботинська	місто Люботин	вулиця Седова	вулиця Івана Піддубного
94	Люботинська	місто Люботин	вулиця Слепньова	вулиця Мостова
95	Люботинська	місто Люботин	вулиця Созівська	вулиця Івана Сірка
96	Люботинська	місто Люботин	провулок Созівський	провулок Івана Сірка

№ з\п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
97	Люботинська	місто Люботин	провулок Сормовський	провулок Серпневий
98	Люботинська	місто Люботин	вулиця Суворова	вулиця Вадима Соколова
99	Люботинська	місто Люботин	провулок Суворова	провулок Романа Іваценка
100	Люботинська	місто Люботин	вулиця Толстого	вулиця Нестора Літописця
101	Люботинська	місто Люботин	провулок Тульський	провулок Житомирський
102	Люботинська	місто Люботин	вулиця Тургенєва	вулиця Василя Мови
103	Люботинська	місто Люботин	провулок Тургенєва	провулок Івана Христенка
104	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Тургенєва	в'їзд Світанковий
105	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Тюленіна	в'їзд Дергачівський
106	Люботинська	місто Люботин	вулиця Ушакова	вулиця Мистецька
107	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Ушакова	в'їзд Мистецький
108	Люботинська	місто Люботин	провулок Ушакова	провулок Троїцький
109	Люботинська	місто Люботин	вулиця Фісака	вулиця Софіївська
110	Люботинська	місто Люботин	провулок Фісака	провулок Софіївський
111	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Фісака	в'їзд Софіївський
112	Люботинська	місто Люботин	вулиця Ціліноградська	вулиця Козарівська
113	Люботинська	місто Люботин	провулок Ціліноградський	провулок Козарівський
114	Люботинська	місто Люботин	вулиця Ціолковського	вулиця Академіка Барабашова
115	Люботинська	місто Люботин	вулиця Чайковського	вулиця Юрія Бардакова
116	Люботинська	місто Люботин	провулок Чайковського	провулок Семена Капари
117	Люботинська	місто Люботин	вулиця Челюскіна	вулиця Державна
118	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Челюскіна	в'їзд Вінницький
119	Люботинська	місто Люботин	провулок Челюскіна	провулок Державний
120	Люботинська	місто Люботин	вулиця Чернишевського	вулиця Андрія Гнідця
121	Люботинська	місто Люботин	вулиця Ширшова	вулиця Павла Глазового
122	Люботинська	місто Люботин	вулиця Шмідта	вулиця захисників України
123	Люботинська	місто Люботин	провулок Шмідта	провулок захисників України
124	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Шмідта	в'їзд Кленовий
125	Люботинська	місто Люботин	вулиця Олега Кошового	вулиця Нікити Д'яченка
126	Люботинська	місто Люботин	вулиця Першотравнева	вулиця Левка Мацієвича
127	Люботинська	місто Люботин	в'їзд Першотравневий	в'їзд Авіаторів

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
128	Люботинська	селище Барчани	вулиця Горького	вулиця Соборності України
129	Люботинська	селище Барчани	провулок Горького	провулок Соборний
130	Люботинська	селище Барчани	I в'їзд Горького	в'їзд Фіалковий
131	Люботинська	селище Барчани	II в'їзд Горького	в'їзд Жасміновий
132	Люботинська	селище Барчани	I провулок Горького	провулок Мальвовий
133	Люботинська	селище Барчани	II провулок Горького	провулок Дачний
134	Люботинська	селище Барчани	I тупик Горького	тупик Барвінковий
135	Люботинська	селище Барчани	II тупик Горького	тупик Вербовий
136	Люботинська	селище Коваленки	вулиця Тімірязєва	вулиця Муравський шлях
137	Люботинська	селище Коваленки	вулиця Абдулова	вулиця Петра Сагайдачного
138	Люботинська	селище Коваленки	в'їзд Абдулова	в'їзд Мікаєля Іщенка
139	Люботинська	селище Манченки	вулиця Бородіна	вулиця Івана Богуна
140	Люботинська	селище Манченки	провулок Бородіна	провулок Козацький
141	Люботинська	селище Манченки	вулиця Маяковського	вулиця Руслана Шимона
142	Люботинська	селище Манченки	провулок Маяковського	провулок Квітки-Основ'яненка
143	Люботинська	селище Манченки	в'їзд Маяковського	в'їзд Квітки-Основ'яненка
144	Люботинська	селище Манченки	вулиця Пушкіна	вулиця Центральна
145	Люботинська	селище Манченки	провулок Пушкіна	провулок Руслана Гриценка
146	Люботинська	селище Манченки	в'їзд Пушкіна	в'їзд Калиновий
147	Люботинська	село Мищенки	вулиця Чкалова	вулиця Широка
148	Люботинська	село Мищенки	провулок Чкалова	провулок Широкий
149	Люботинська	село Нестеренки	вулиця Чайковського	вулиця Олени Пчілки
150	Люботинська	село Нестеренки	провулок Чайковського	провулок Олени Пчілки
151	Люботинська	селище Травневе	вулиця Гагаріна	вулиця Олександра Постольного
152	Люботинська	селище Травневе	провулок Гагаріна	провулок Сергія Середи
153	Люботинська	селище Травневе	вулиця 50 років Перемоги	вулиця Крайня
154	Малоданилівська	селище Мала Данилівка	вулиця 1-го Травня	вулиця Ростислава Рибальченка
155	Малоданилівська	селище Мала Данилівка	вулиця Гагаріна	вулиця Михайла Беркоса
156	Малоданилівська	селище Мала Данилівка	вулиця Партизанська	вулиця Арсентія Мови

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
157	Малоданилівська	селище Мала Данилівка	вулиця Чкалова	вулиця Олександра Олеся
158	Малоданилівська	селище Мала Данилівка	провулок Гагаріна	провулок Космічний
159	Малоданилівська	селище Мала Данилівка	провулок Леонова	провулок Зоряний
160	Малоданилівська	село Караван	вулиця Пушкінська	вулиця Центральна
161	Малоданилівська	село Черкаська Лозова	вулиця 1-го Травня	вулиця Хортицька
162	Малоданилівська	село Черкаська Лозова	вулиця Горького	вулиця Центральна
163	Малоданилівська	село Черкаська Лозова	вулиця Каспировича	вулиця Українських Визволителів
164	Малоданилівська	село Черкаська Лозова	вулиця Колективістів	вулиця Горіхова
165	Малоданилівська	село Черкаська Лозова	вулиця Мічуріна	вулиця Зарічна
166	Малоданилівська	село Черкаська Лозова	вулиця Пушкіна	вулиця Калинова
167	Малоданилівська	село Черкаська Лозова	вулиця Суворова	вулиця Ковалівська
168	Малоданилівська	село Лісне	вулиця Горького	вулиця Центральна
169	Малоданилівська	село Лісне	вулиця Гагаріна	вулиця Зоологічна
170	Малоданилівська	село Лісне	вулиця Комарова	вулиця Приозерна
171	Малоданилівська	село Лісне	вулиця Менделєєва	вулиця Жасмінова
172	Малоданилівська	село Лісне	проїзд Чайковського	проїзд Леонтовича
173	Мереф'янська	місто Мерефа	вулиця 1-го Травня	вулиця Благовіщенська
174	Мереф'янська	місто Мерефа	провулок 1-го Травня	провулок Благовіщенський
175	Мереф'янська	місто Мерефа	в'їзд 1-го Травня	в'їзд Благовіщенський
176	Мереф'янська	місто Мерефа	вулиця Кошового Олега	вулиця Володимира Свідзінського
177	Мереф'янська	місто Мерефа	в'їзд Кошового Олега	в'їзд Володимира Свідзінського
178	Мереф'янська	місто Мерефа	вулиця Генерала Слюсаренка	вулиця Олекси Кобця
179	Мереф'янська	місто Мерефа	вулиця Полянського	вулиця Єрофія Миргородського
180	Мереф'янська	місто Мерефа	провулок Червоний	провулок Івана Сербина
181	Мереф'янська	місто Мерефа	вулиця Мирошниченка	вулиця Маріупольська
182	Мереф'янська	місто Мерефа	провулок Мирошниченка	провулок Стефана Таранушенка
183	Мереф'янська	місто Мерефа	в'їзд 1 Мирошниченка	в'їзд Введенський

№ з\п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
184	Мереф'янська	місто Мерефа	в'їзд 2 Мирошниченка	в'їзд Павла Жолтовського
185	Мереф'янська	місто Мерефа	в'їзд 3 Мирошниченка	в'їзд Мистецький
186	Мереф'янська	місто Мерефа	провулок Лікнепівський	провулок Молочний
187	Мереф'янська	село Яковлівка	вулиця 1-го Травня	вулиця Волонтерська
188	Південноміська	місто Південне	вулиця 1-го Травня	вулиця Захисників України
189	Південноміська	місто Південне	вулиця Ватутіна	вулиця Вербова
190	Південноміська	місто Південне	площа Ватутіна	площа Вербова
191	Південноміська	місто Південне	вулиця Гагаріна	вулиця Космічна
192	Південноміська	місто Південне	вулиця Горького	вулиця Вільної України
193	Південноміська	місто Південне	вулиця Желябова	вулиця Ярова
194	Південноміська	місто Південне	вулиця Лермонтова	вулиця Мальовнича
195	Південноміська	місто Південне	вулиця Ломоносова	вулиця Ярослава Мудрого
196	Південноміська	місто Південне	вулиця Мамаєва	вулиця Височанська
197	Південноміська	місто Південне	вулиця Маяковського	вулиця Отаманська
198	Південноміська	місто Південне	вулиця Московська	вулиця Козацька
199	Південноміська	місто Південне	провулок Московський	провулок Козацький
200	Південноміська	місто Південне	в'їзд Московський	в'їзд Козацький
201	Південноміська	місто Південне	вулиця Осипенко	вулиця Галицька
202	Південноміська	місто Південне	вулиця Плеханова	вулиця Весела
203	Південноміська	місто Південне	вулиця Попова	вулиця Санаторна
204	Південноміська	місто Південне	вулиця Пушкіна	вулиця Лесі Українки
205	Південноміська	місто Південне	вулиця Суворова	вулиця Вільна
206	Південноміська	місто Південне	вулиця Тітова	вулиця Затишна
207	Південноміська	місто Південне	вулиця Федорова	вулиця Степова
208	Південноміська	місто Південне	вулиця Чернишевського	вулиця Залізнична
209	Південноміська	місто Південне	вулиця Чкалова	вулиця Щаслива
210	Південноміська	місто Південне	вулиця Ширшова	вулиця Курортна
211	Південноміська	селище Буди	вулиця 1-го Травня	вулиця Захисників України
212	Південноміська	селище Буди	провулок 1-го Травня	провулок Захисників України
213	Південноміська	селище Буди	вулиця 300-річчя	вулиця Перемоги
214	Південноміська	селище Буди	провулок Ватутіна	провулок Покровський
215	Південноміська	селище Буди	вулиця Гагаріна	вулиця Зоряна
216	Південноміська	селище Буди	вулиця Маяковського	вулиця Кобзаря
217	Південноміська	селище Буди	в'їзд Маяковського	в'їзд Кобзаря
218	Південноміська	селище Буди	вулиця Мічуріна	вулиця Мистецька

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
219	Південноміська	селище Буди	вулиця Ново-Московська	вулиця Соснова
220	Південноміська	селище Буди	вулиця Осипенко	вулиця Південна
221	Південноміська	селище Буди	вулиця Островського	вулиця Козацька
222	Південноміська	селище Буди	вулиця Пушкіна	вулиця Освіти
223	Південноміська	селище Буди	вулиця Толстого	вулиця Квітуча
224	Південноміська	селище Буди	вулиця Чернишевського	вулиця Медова
225	Південноміська	селище Буди	вулиця Чкалова	вулиця Дружби
226	Південноміська	селище Буди	провулок Чкалова	провулок Дружби
227	Циркунівська	село Циркуни	вулиця 1-го Травня	вулиця Мирна
228	Циркунівська	село Циркуни	вулиця 50 років Перемоги	вулиця Перемоги
229	Циркунівська	село Циркуни	вулиця Висоцького	вулиця Поетична
230	Циркунівська	село Циркуни	вулиця Гагаріна	вулиця Байдачанська
231	Циркунівська	село Циркуни	вулиця Горького	вулиця Тиха
232	Циркунівська	село Циркуни	вулиця Мічуріна	вулиця Світанкова
233	Циркунівська	село Циркуни	вулиця Пушкінська	вулиця Сороківка
234	Циркунівська	село Циркуни	провулок 1-го Травня	провулок Зоряний
235	Циркунівська	село Циркуни	провулок Гагаріна	провулок Байдачанський
236	Циркунівська	село Циркуни	провулок Горького	провулок Тихий
237	Циркунівська	село Руські Тишки	вулиця 40 років Перемоги	вулиця Медова
238	Циркунівська	село Руські Тишки	вулиця Пушкінська	вулиця Захисників України
239	Циркунівська	село Руські Тишки	вулиця 1-го Травня	вулиця Волошкова
240	Циркунівська	село Черкаські Тишки	вулиця Холодного	вулиця Калинова
241	Циркунівська	село Черкаські Тишки	вулиця Голдобіна	вулиця Солов'їна
242	Циркунівська	село Черкаські Тишки	вулиця Маяковського	вулиця Нетеча
243	Циркунівська	село Черкаські Тишки	вулиця Тітова	вулиця Богородицька
244	Циркунівська	село Черкаські Тишки	вулиця Арсентієва	вулиця Слобідська
245	Циркунівська	село Черкаські Тишки	провулок Маяковського	провулок Затишний
246	Циркунівська	село Черкаські Тишки	провулок Тітова	провулок Богородицький

Чугуївський район

Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 23.07.2024 року № 495 В [15].

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
1	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця 1 Травня	вулиця Степана Писаревського
2	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Гагаріна	вулиця Георгія Харламова
3	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Горького	вулиця Миколи Хвильового
4	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Лермонтова	вулиця Ореста Сомова
5	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Олександра Матросова	вулиця Василя Бабенка
6	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Орлова	вулиця Нескорених
7	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Пушкіна	вулиця Марка Кропивницького
8	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Серова	вулиця Авраамія Веселовського
9	Вовчанська	місто Вовчанськ	вулиця Чкалова	вулиця Сінна Поляна
10	Вовчанська	місто Вовчанськ	провулок Лермонтова	провулок Якова Щоголева
11	Вовчанська	місто Вовчанськ	провулок Ломоносова	провулок Олександра Засядька
12	Вовчанська	місто Вовчанськ	провулок Черняхівського	провулок Сотницький
13	Вовчанська	місто Вовчанськ	провулок Чкалова	провулок Миколаївський
14	Вовчанська	селище Білий Колодязь	вулиця 1 Травня	вулиця Дмитра Яворницького
15	Вовчанська	селище Білий Колодязь	вулиця Блинова	вулиця Блінова
16	Вовчанська	селище Білий Колодязь	вулиця Пушкіна	вулиця Гната Хоткевича
17	Вовчанська	селище Білий Колодязь	провулок 1 Травня	провулок Лірницький
18	Вовчанська	селище Вільча	вулиця Гагаріна	вулиця Юрія Кондратюка
19	Вовчанська	селище Вільча	вулиця Першотравнева	вулиця Кобзарська
20	Вовчанська	село Іванівка	вулиця 1 Травня	вулиця Михайла Петренка
21	Вовчанська	село Бочкове	вулиця Безменова	вулиця 518 Батальйону
22	Вовчанська	село Варварівка	вулиця Н. Волкової	вулиця 92 Бригади
23	Вовчанська	село Вовчанські Хутори	вулиця 1 Травня	вулиця Івана Сірка
24	Вовчанська	село Волохівка	вулиця Колокольцева	вулиця Захисників України

№ з/п	Територіальна громада	Назва населеного пункту	Попереднє найменування	Поточне найменування
25	Вовчанська	село Ганнопілля	вулиця Першотравнева	вулиця Козацька
26	Вовчанська	село Караїчне	вулиця Сабельникова	вулиця Берестова
27	Вовчанська	село Новоолександрівка	вулиця Гагаріна	вулиця Валентина Бондаренка
28	Вовчанська	село Новоолександрівка	вулиця Першотравнева	вулиця Захисників України
29	Вовчанська	село Новоолександрівка	вулиця Пушкіна	вулиця Марти Писаревської
30	Вовчанська	село Новоолександрівка	провулок Пушкіна	провулок Слобожанський
31	Вовчанська	село Рубіжне	вулиця Горбатова	вулиця Івана Мохоніна
32	Вовчанська	село Рубіжне	провулок Васькіна	провулок Молодіжний
33	Вовчанська	село Рубіжне	вулиця Волкова	вулиця Садова
34	Вовчанська	село Шевченкове Перше	вулиця Першотравнева	вулиця Української Армії
35	Зміївська	місто Зміїв	вулиця 30 років Перемоги	вулиця Героїв Прикордонників
36	Зміївська	місто Зміїв	вулиця Чайковська	вулиця Волонтерська
37	Зміївська	село Гайдари	вулиця Партизанська	вулиця Олексія Іваницького
38	Зміївська	село Соколове	вулиця 40 років Перемоги	вулиця Івана Сербина
39	Зміївська	село Соколове	вулиця 50 років Перемоги	вулиця Фортечна
40	Зміївська	село Чемужівка	вулиця 35 років Перемоги	вулиця Козацька
41	Новопокровська	село Веденка	провулок Партизанський	провулок Олексія Баркалова
42	Слобожанська	селище Благодатне	вулиця Першого Травня	вулиця Весняна
43	Чкаловська	село Гракове	вулиця Гвардійська	вулиця Козацька
44	Чугуївська	місто Чугуїв	провулок Ватутіна	провулок Петра Болбочана

Місто Харків

*Розпорядження Харківської обласної військової адміністрації
від 26.07.2024 року № 513 В [17].*

№ з/п	Назва району міста	Поточне найменування	Нове найменування
1	Індустріальний	бульвар Грицевця	бульвар Дмитра Антоновича
2	Індустріальний	вулиця Грицевця	вулиця 92-ї бригади

№ з/п	Назва району міста	Поточне найменування	Нове найменування
3	Індустріальний	провулок Дар'яльський	провулок Закарпатський
4	Індустріальний	вулиця Тархова	вулиця Михайла Комарова
5	Індустріальний, Немишлянський	вулиця Рибалка	вулиця Бригади Хартія
6	Індустріальний	вулиця Шумілова	вулиця Івана Кривошлика
7	Київський	вулиця Гагаріна	вулиця Тренерська
8	Київський	провулок Гагаріна	провулок Хозарський
9	Київський, Салтівський	вулиця Героїв Праці	вулиця Нескорених
10	Київський, Салтівський	вулиця Дружби Народів	вулиця Соборності України
11	Київський	провулок Кантемира	провулок Привітний
12	Київський	вулиця Кромська	вулиця Цетинська
13	Київський	в'їзд Ладигіна	в'їзд Левка Боровиковського
14	Київський	провулок Ладигіна	провулок Леоніда Ушкалова
15	Київський	вулиця Лермонтовська	вулиця Майка Йогансена
16	Київський	вулиця Чайковська	вулиця Михайля Семенка
17	Київський	вулиця Сонячногірська	вулиця Архипа Люльки
18	Київський	вулиця Труфанова	вулиця Дегтярна
19	Немишлянський	вулиця Братська	вулиця Олександра Гурова
20	Немишлянський	в'їзд Братський	в'їзд Олександра Плітаса
21	Немишлянський	проїзд Братський 1-й	проїзд Костя Реутова
22	Немишлянський	проїзд Братський 2-й	проїзд Івана Липи
23	Немишлянський, Слобідський	вулиця Шолохова	вулиця Сергія Параджанова
24	Немишлянський	вулиця Яблочкіна	вулиця Алли Горської
25	Немишлянський	провулок Яблочкіна	провулок Віри Холодної
26	Немишлянський	провулок Бакуніна	провулок Добропільський
27	Немишлянський	вулиця Доватора	вулиця Валерія Романовського
28	Немишлянський	провулок Доватора	провулок Мигдалевий
29	Немишлянський	вулиця Лисенка	вулиця Миколи Лисенка
30	Немишлянський	вулиця Новодаргомижська	вулиця Олени Якуби
31	Немишлянський	вулиця Свірська	вулиця Юрія Колларда
32	Основ'янський, Слобідський	проспект Гагаріна	проспект Аерокосмічний
33	Основ'янський	провулок Достоевського	провулок Мулярський
34	Основ'янський	вулиця Єрмаківська	вулиця Родини Ковалевських
35	Основ'янський	вулиця Красноградська	вулиця Миколи Зерова
36	Основ'янський	вулиця Нікітіна	вулиця Ігоря Малицького
37	Слобідський	вулиця Актюбінська	вулиця Ханченківська
38	Слобідський	провулок Кустанайський	провулок Йосипа Тимченка
39	Слобідський	проїзд Кустанайський	проїзд Люм'єрівський
40	Слобідський	провулок Малишева	провулок Олексія Суріна
41	Слобідський	провулок Шолохова	провулок Муравський

№ з/п	Назва району міста	Поточне найменування	Нове найменування
42	Слобідський	вулиця Костичева	вулиця Сергія Тимошенка
43	Холодногірський	вулиця Суздальські Ряди	вулиця Гостинний Двір
44	Холодногірський	провулок Берінговий	провулок Григорія Сосідка
45	Холодногірський	вулиця Малишева	вулиця Олексія Суріна
46	Шевченківський	вулиця Єсеніна	вулиця Олександра Олеся
47	Шевченківський	вулиця Макаренка	вулиця Рекреаційна
48	Шевченківський	вулиця Толбухіна	вулиця Володимира Пасічника

Станції Харківського метрополітену	
Поточне найменування	Нове найменування
Проспект Гагаріна	Левада
Героїв Праці	Салтівська
Завод імені Малишева	Заводська

Видавні вітчизняні особистості, на честь яких було перейменовано окремі топоніми Харківської області

Александров Володимир – (2 липня 1825, Бугаївка, Ізюмський повіт, Харківська губернія – 10 січня 1894, Харків) – український поет, військовий лікар, музикант, фольклорист і перекладач з латини та німецької мови. Автор поетичних версій Псалмів Давида. Доктор медицини з 1859 року.

Альбовський Євген – (1859 – після. 1917) – історик, етнограф, автор праць з історії України другої половини XVII ст. та першої половини XVIII ст., автор краєзнавчих праць: «Історія Харківського слобідського козацького полку» (1895), «Харьковские казаки» (1914), «Валки – окраинный город Московского Государства» (1905).

Амбросімов Анатолій – (08 листопада 1981 – 10 січня 2024) – навідник 2 кулеметного відділення кулеметного взводу роти вогневої підтримки 24-го окремого штурмового батальйону «Айдар», ще з серпня 2021 року став на захист України від російських окупантів. Народився у місті Харкові. У 16 років переїхав до міста Люботина, де і прожив решту життя. За проявлену мужність і успішне виконання завдань під час бою нагороджений почесним нагрудним знаком Головнокомандувача Збройних сил України В. Залужного «Золотий хрест». Нагороджений відзнакою Президента України – медаллю «За військову службу Україні» та відзнакою Православної Церкви України – медаллю «За жертвність і любов до України». Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо).

Антонович Дмитро – (2 [14] листопада 1877, Київ – 12 жовтня 1945, Прага) – український історик мистецтва й театру, політичний діяч, син Володимира Антоновича; один із засновників Револьюційної української партії, редактор численних українських часописів; член Української Центральної Ради, член Всеросійських установчих Зборів, морський міністр, міністр мистецтва, голова дипломатичної місії в Римі (1919), один з організаторів, ректор Українського вільного університету у Відні та Празі; голова Українського історико-філологічного товариства у Празі. Один із засновників Музею визвольної боротьби України у Празі.

Бабенко Василь – (2 грудня 1919, Тернова Балка – 18 січня 2004) – археолог, етнограф, педагог, який у 1900 р. відкрив салтівську культуру (VII–IX ст.). Народився у м. Вовча на Харківщині. У 1897 р. отримав диплом народного вчителя та місце у школі с. Верхній Салтів Вовчанського повіту Харківської губернії. Надалі В. О. Бабенко навчався на Вищих учительських курсах у Харкові, де прослухав спеціальний курс з історії та етнографії. Збирав матеріали для виставок, які проходили під час 12-го (Харків, 1902) та 13-го (Катеринослав, 1905) археологічних з'їздів. Вони стали основою експозиції Етнографічного музею в Харківському університеті.

Балавенський Федір – (12 січня 1865, Люботин – 8 листопада 1943, Ліанозово) – український скульптор і педагог. Член Товариства прихильників української літератури і науки з 1904 року та Наукового товариства імені Шевченка з 1913 року. Є одним із перших творців скульптурних портретів Т. Шевченка – йому належать понад 20 погрудь і невеликих статуеток Кобзаря. Був щирим прибічником і пропагандистом української тематики у скульптурі.

Бандера Степан – (1 січня 1909, с. Старий Угринів, Калуський повіт, Королівство Галичини та Володимирії, Австро-Угорщина, нині Калуського району, Івано-Франківська область, Україна – 15 жовтня 1959, Мюнхен, Баварія, Федеративна Республіка Німеччина) – український політичний діяч, революціонер, один із радикальних та чільних ідеологів, практиків і теоретиків українського націоналістичного руху ХХ століття, після розколу Організації українських націоналістів – голова Проводу ОУН-Б. Разом з Миколою Лебедем організували вбивства Броніслава Перацького за проведення політики пацифікації та Олексія Майлова за проведення спланованого та штучно організованого голоду на українських землях 1932–1933 років. Як активний діяч УВО та ОУН, має в Україні законодавчо визначений статус борця за незалежність України у ХХ столітті. Багатьма вважається національним героєм України. 2008 року визнаний третім зі ста великих українців після Ярослава Мудрого та Миколи Амосова за підсумками опитування громадської думки «Великі українці». Степан Бандера і Ярослав Стецько були авторами Акта відновлення Української Держави 30 червня 1941 року.

Барабашов Микола – (нар. 18 (30) березня 1894, Харків – 29 квітня 1971, Харків) – український астроном, астрофізик, планетолог, доктор фізико-математичних наук (з 1936), академік АН УРСР (з 1948), заслужений діяч науки УРСР (з 1941). ректор Харківського державного університету (1943–1945). Засновник харківської школи планетології. Автор близько 600 наукових праць, а також науково-популярних книг. Наукові праці вченого присвячені вивченню фотометричних властивостей поверхонь Місяця, Марса, атмосфер Венери та Юпітера, Сонця, змінних та нових зір, спостереження метеорних потоків та комет.

Бардаков Юрій – (02 грудня 1991– 22 листопада 2023) – механік-водій 1 відділення розмінування інженерно-дорожнього взводу інженерно-технічної роти групи інженерного забезпечення військової частини. Мужньо захищав Україну з 1 березня 2022 року. Героїчно загинув біля населеного пункту Андріївка Бахмутського району Донецької області під час бойових завдань. Нагороджений орденом “За мужність” III ступеня (посмертно).

Баркалов Олексій – (18 лютого 1946, Введенка – 9 вересня 2004, Київ) – український спортсмен, ватерполіст, заслужений майстер спорту (1970 р.), заслужений тренер УРСР (1988 р.). Єдиний у світі ватерполіст, внесений до Книги рекордів Гіннеса. Чемпіон ХХ, ХХІІ Олімпійських ігор (1972, 1980); срібний призер ігор ХІХ Олімпіади (1968) з водного поло. Чемпіон світу (1975),

срібний призер (1973). Чемпіон Європи (1970), срібний призер (1974), головний тренер молодіжної збірної УРСР (1980ті), голова Федерації водного поло України (1990ті)

Безкровний Кузьма – (13 жовтня 1877, станиця Охтирська, Темрюцький повіт, Кубанська область, Російська імперія – 6 грудня 1937, Прага, Чехословаччина) – український громадський та політичний діяч, економіст, член Кубанської військової ради, Кубанської крайової ради, Законодавчої ради. Міністр МВС кубанського уряду Павла Курганського. Член кубанського відділення Революційної Української партії (РУП) (1900) і підпільної Української ради, один із засновників Українського кредитового товариства в Харкові.

Беркос Михайло – (3 вересня 1861, Одеса – 20 грудня 1919, Харків) – український художник грецького походження. Працював переважно в жанрі пейзажу, зазнавши помітного впливу європейського імпресіонізму. Писав олією й аквареллю. У своїх роботах часто звертався до теми української природи. У другій половині 1890-х років переїхав до Харкова. Жив у передмісті Мала Данилівка. З 1904 року викладав у харківській школі малювання. З ініціативи Беркоса в 1912 році було відкрито Харківське художнє училище, де до 1917 року він був одним з провідних викладачів. Багато зусиль доклав до збагачення колекції першого в Україні художньо-промислового музею. На початку 1900-х працював у Харківському літературно-художньому гуртку.

Білокур Катерина – (нар. 24 листопада (7 грудня) 1900, с. Богданівка, Пирятинський повіт, Полтавська губернія – пом. 10 червня (9 червня) 1961, с. Богданівка, Яготинський район, Київська область) – українська художниця жанру наївного мистецтва, майстриня народного декоративного живопису. Входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України. Членкиня Спілки художників України, 1951 року нагороджена орденом «Знак Пошани», одержала звання Заслуженого діяча мистецтв України. 1956 року одержала звання Народного художника України. Твори Катерини Білокур регулярно експонувалися на виставках у Полтаві, Києві та інших містах світу.

Богун Іван – (1618, Брацлав, Річ Посполита – 17 лютого 1664, Новгород-Сіверський, Лівобережжя) – видатний український військовий і державний діяч, козацький полководець часів Хмельниччини, соратник Богдана Хмельницького, полковник подільський, згодом – кальницький і паволоцький. У 1651 р. вразив світ своїм героїзмом, вивівши в час бою під Берестечком більшість козацьких військ з облоги. Протягом 15 років очолював багато переможних визначальних боїв. Разом з Іваном Сірком, Петром Дорошенком та іншими виступав проти підписання Переяславської угоди, й, не склавши присяги московському цареві, згодом очолив антимосковську старшинську опозицію.

Болбочан Петро – (5 (17) жовтня 1883, с. Геджев, Хотинський повіт, Бессарабська губернія, – 28 червня 1919, с. Балин, Подільська губернія, УНР) –

український військовий діяч, полковник Армії УНР, очільник Кримської операції проти більшовиків з метою встановлення на території півострова української влади та взяття під контроль Чорноморського флоту. Учасник російсько-української війни, антигетьманського повстання. З листопада 1918 року по січень 1919 року Болбочан керував обороною північно-східної України.

Бондаренко Валентин – (нар. 16 лютого 1937, Харків – 23 березня 1961, Москва) – радянський льотчик-винищувач, член першого загону космонавтів СРСР. З грудня 1957 р. служив старшим льотчиком у частинах військово-повітряних сил. Військовий льотчик 3-го класу, старший лейтенант. 28 квітня 1960 р. зарахований на посаду слухача-космонавта Центру підготовки космонавтів ВВС у складі першого загону радянських космонавтів. Проходив загальнокосмічну підготовку до космічного польоту на кораблі «Восток».

Боровиковський Левко – (10 (22) лютого 1806, (за іншими відомостями – 1808) с. Мелюшки Хорольський повіт на Полтавщині – 26 грудня 1889, там само) – український поет, фольклорист, етнограф. Опрацьовував фольклорні сюжети, звертався до народної поезики та ритміки. 1826–1830 навчався на філософському факультеті Харківського університету, приєднався до групи поетів-романтиків. Один із зачинателів української романтичної течії, вніс у літературу нові сюжети, мотиви, теми. Розквіт поетичної творчості припадає на 1830-ті – 40-ві роки. У цей період Боровиковський створив багато балад, пісень, віршів, дум та байок.

Бурлай Сергій – народився 26.10.1973 року в с. Хмілов Сумської області. Старшина, стрілець-помічник гранатометника, командир відділення у складі 58-ої окремої мотопіхотної бригади, 16-го окремого мотопіхотного батальйону. Деякий час мешкав у селі Липці Харківської області. В березні 2023 року загинув при виконанні бойового завдання в районі с. Сріблянка Бахмутського району Донецької області. Похований на центральному кладовищі в с. Липці.

Бутенко Остап – (1860, Люботин – рік смерті невідомий) – один з найвідоміших в Україні кобзарів кінця XIX – початку XX ст., кобзарський учитель (панотець) багатьох традиційних співців. Народився і мешкав у м. Люботині, кобзарював містами і селищами Слобожанщини. Репресований радянською владою.

Буцький Микита – (27 жовтня 2001р – 30 липня 2022 р.) – житель Люботина, снайпер, кулеметник-старший навідник кулеметного взводу роти вогневої підтримки. У 2018 році вступив до Харківського національного університету міського господарства ім. О.М. Бекетова, закінчив 2 курси, і в грудні 2020 року підписав контракт на службу у Збройних силах України. Був на передовій в зоні проведення ООС. У парашутно-десантному батальйоні старший солдат військової служби за контрактом. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Вернадський Володимир – (28 лютого [12 березня] 1863, – 6 січня 1945) – науковець і філософ. Природознавець, засновник геохімії, біогеохімії та

радіогеології, вчення про біосферу, ноосферу, космізм. Один із засновників Української академії наук, її дійсний член (від 1918) і перший голова-президент (від 01.01.1919 до 31.12.1921). Засновник Національної бібліотеки Української держави в Києві (нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського).

Гайдаш Максим – (03 листопада 1995 – 7 серпня 2023) – молодший лейтенант, командир взводу морської піхоти. Загинув від ворожого артилерійського обстрілу під час виконання бойового завдання в районі населеного пункту Старомайорське Донецької області. На війну пішов добровольцем 30 травня 2023 року.

Гиренко Олексій – (5 травня 1988, м. Люботин, Харківська область – 9 листопада 2023, с. Новодарівка, Пологівський район Запорізька область, Україна) – український військовослужбовець, солдат Збройних сил України, учасник російсько-української війни. Після початку повномасштабного вторгнення російської армії в Україну добровольцем пішов у ряди Збройних сил. З 23 березня брав участь у бойових діях під Харковом, потім у боях під Бахмутом. Влітку 2023 року брав участь у наступі українських сил на півдні України. Восени у складі свого підрозділу брав участь у боях у Запорізькій області. 9 листопада при виконанні бойового завдання в районі населеного пункту Новодарівка героїськи загинув у бою.

Глазовий Павло – (30 серпня 1922, Новоскелюватка, Казанківський район, Миколаївська область, Українська РСР, СРСР – 29 жовтня 2004, Київ, Україна) – український поет-гуморист і сатирик. Автор поеми «Слався, Вітчизно моя!», видав 13 книжок сатири та гумору, 8 книжок для дітей. У 1950–1961 роках – заступник головного редактора журналу «Перець», згодом заступник головного редактора журналу «Мистецтво». Був головним редактором журналу «Новини кіноекрану». Заслужений діяч мистецтв України.

Гнідець Андрій – 1975 р.н., проживав у Люботинській громаді. Солдат, військовослужбовець НГУ. Обороняв Харківщину з перших днів повномасштабного вторгнення росії в Україну. Загинув смертю хоробрих 23 квітня 2022 року у запеклому бою під містом Балаклія. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно)

Горбенко Володимир – почесний громадянин м. Люботин з 2004 року, кандидат медичних наук та відомий лікар-хірург, головний лікар Харківського обласного онкологічного центру.

Гордієнко Василь – козацький отаман Салтівського городища, сподвижник гетьмана Мазепи. У 1696 році брав активну участь у завоюванні турецьких укріплень на Азові. Брав участь у придушенні повстання Кіндрата Булавіна. Похований у Верхньому Салтові.

Горська Алла – (18 вересня 1929, Ялта – 28 листопада 1970, Васильків, Київська область) – українська художниця та дисидентка, громадська діячка,

одна із засновниць та найяскравіших творчих особистостей покоління руху шістдесятництва, одна з перших представниць андерграунду, діячка правозахисного руху 1960-х в Україні. Працювала в монументальних творах, мозаїці, графіці та живопису.

Гриценко Руслан – (27 березня 1975 – 7 квітня 2023) – навідник 2 зенітного артилерійського відділення зенітного ракетно-артилерійського взводу роти вогневої підтримки. У перший день повномасштабного вторгнення росії в Україну пішов добровольцем на фронт. Був досвідченим бійцем і додатково виконував обов'язки інструктора та навчав новобранців військовим навичкам. Нагороджений орденом “За мужність” III ступеня (посмертно).

Грінченко Борис – (27 листопада [9 грудня] 1863, хутір Вільховий Яр (нині селище Прелесне), Роганська волость, Харківська губернія – 23 квітня [6 травня] 1910, Оспедалетті, Королівство Італія) – український письменник, педагог, лексикограф, літературознавець, етнограф, історик, публіцист, громадсько-культурний діяч. Редактор низки українських періодичних видань, автор фундаментальних етнографічних, мовознавчих, літературознавчих, педагогічних праць, історичних нарисів, перших підручників з української мови й літератури, зокрема «Рідного слова» – книги для читання в школі. Укладач чотиритомного тлумачного «Словаря української мови». Обстоював поширення української мови в школі та в установах. Один із організаторів і керівників «Просвіти», активний член Братства тарасівців, співзасновник Української радикальної партії (1904).

Гуров Олександр – (1843–1921 (за іншими даними 1919)) – український геолог, професор Харківського університету (з 1888) і Харківського технологічного інституту (з 1887). Освіту здобув у 1867 на природничому відділенні фізико-математичного факультету Харківського університету зі ступенем кандидата природничих наук. Був залишений при університеті для підготовки до професорського звання. З 1867 по 1873 проводив геологорозвідувальні роботи на Донбасі, під його керівництвом при бурінні першої свердловини в 1875 у м. Бахмут була знайдена кам'яна сіль. Зробив значний внесок у вивчення геоморфологічної будови України.

Донець Григорій – (р. н. невід. – 1691) – сотник Харківський, полковник Харківський, символ козацької старшинської зверхності, авторитетності та непорушності, незаперечний символ і авторитет козацького ватажка-отамана. Талановитий воєначальник і розбудовник землі Слобожанської, за його наказом і під його наглядом українські козаки збудували місто Ізюм.

Дундін Денис – до повномасштабної війни жив та працював у Краснограді. Денис обслуговував бронетехніку та забезпечував її готовність до бою, наприкінці 2023 року отримав звання молодшого лейтенанта і продовжив службу як командир стрілецького взводу 128-ої окремої гірсько-штурмової бригади. Героя поховали у селі Наталине. загинув 5 лютого у районі населеного пункту П'ятихатки у Запорізькій області.

Д'яченко Нікіта – (1997 р.н. – 6 квітня 2023 р.) – командир 1 механізованого взводу механізованого батальйону військової частини. Житель Люботинської громади Харківської області. 24 лютого 2022 року взяв до рук зброю, щоб стати на захист України, своїх рідних і кожної української родини. Під час служби за успішне виконання бойових завдань був нагороджений відзнакою Президента – медаллю «За оборону України», Почесним нагрудним знаком «Сталевий хрест» від Головнокомандувача ЗСУ Валерія Залужного та відзнакою «Знак доблесті». Загинув біля населеного пункту Хромове Бахмутського району під час виконання бойових завдань. За особливі заслуги у захисті державного суверенітету, територіальної цілісності, у зміцненні обороноздатності та безпеки указом Президента України нагороджений орденом Богдана Хмельницького III ступеня (посмертно).

Жолтовський Павло – (25 листопада (8 грудня) 1904, Мислятин, Заславський повіт, Волинська губернія – 30 серпня 1986, Москва) – український мистецтвознавець. Доктор мистецтвознавства (1981). Як науковець і музейний працівник зробив безцінний внесок у дослідження та збереження пам'яток сакрального мистецтва України, зокрема Волині. Широку музейну діяльність почав 1926 року в Харкові на посаді наукового співробітника художнього музею, де працював під керівництвом Степана Тарануценка. У 1926-1931 роках брав участь в експедиціях музею з виявлення та збору пам'яток історії та культури або просто пішки з фотоапаратом у руках обійшов Полтавщину, Чернігівщину, Поділля, Полісся, Київщину та Слобожанщину.

Задніпрний Михайло – мешканець селища Золочів, пішов на фронт добровольцем, служив в аеромобільному батальйоні 79-ї бригади ЗСУ. 7 червня загинув під час виконання бойового завдання під Красногорівкою Донецької області.

Засядько Олександр – (1779 с. Лютенька – 8 червня 1837, Харків) – інженер-артилерист Російської імператорської армії, українського походження, генерал-лейтенант артилерії. Конструктор та фахівець з розробки ракетної зброї. Нагороджений шпагою «За хоробрість» та іншими нагородами.

Зеров Микола – (26 квітня 1890, Зіньків, Полтавська губернія, Російська імперія – 3 листопада 1937, Сандармох, Медвеж'єгорський район, Карельська АРСР, РРФСР) – видатний український поет, літературознавець, перекладач, літературний критик, полеміст, професор, лідер «неокласиків», майстер сонетної форми та перекладач античної поезії. Учителював у Златополі та Баришівці, згодом викладав латину в Другій Київській гімназії імені Кирило-Мефодіївського братства і українознавство в Архітектурному інституті. Працював редактором бібліографічного журналу «Книгарь», а вже у 1923 році працював у Київському інституті народної освіти. Представник «Розстріляного відродження».

Зімницький Михайло – (19 вересня (або 12 жовтня) 1892 року, слобода Липці, Харківського повіту, Харківської губернії – 25 жовтня 1965 року,

м. Мельбурн, Австралія) – український військовий, громадський і політичний діяч; інженер-агроном. Хорунжий Армії УНР.

Іваницький Олексій – (1854, Белгород – грудень 1920, садиба Багрєєвка, околиця Ялти) – фотохудожник, діяч української та російської культури кінця XIX – початку XX ст., дійсний член Російського фотографічного товариства (з 1905), член музейної комісії Харківського художньо-промислового музею (1892–95). Нагороджений медалями міжнародних фотовиставок. Широку популярність отримав завдяки серії фотографій з місця аварії імператорського поїзда Олександра III 17 (29) жовтня 1888 біля станції Борки під Харковом. Мав маєток у Гайдарах. Фотограф залишив по собі тисячі фотографій Харкова, видатних особистостей минулого.

Іщенко Мікаель – (нар. 25 вересня 2002, Люботин, Харківська область – 13 серпня 2023) – старший солдат, учасник російсько-української війни, танцюрист, волонтер. Закінчив Харківський вищий коледж мистецтв. На початку повномасштабного вторгнення навчався на другому курсі хореографічного факультету в Харківській державній академії культури, мав свій танцювальний колектив. Вступив до ЗСУ добровольцем у серпні 2022 року. Воював у складі 81-ї окремої аеромобільної бригади на Луганщині. Загинув 13 серпня 2023 року поблизу селища Білогорівки Луганської області. Кавалер ордена «За мужність» III ступеня (посмертно).

Йогансен Майк – (16 (28) жовтня 1895, Харків – 27 жовтня 1937, Київ) – український поет, прозаїк доби «Розстріляного відродження». Також перекладач, критик, лінгвіст, сценарист. Один із засновників літературного об'єднання ВАПЛІТЕ. Долучився до створення українського правопису. Жертва сталінських репресій.

Каденюк Леонід – (28 січня 1951, Клішківці, Чернівецька область, Українська РСР – 31 січня 2018, Київ, Україна) – український льотчик-випробувач 1-го класу, політичний діяч, генерал-майор авіації, перший офіційний космонавт незалежної України, Народний Посол України, Герой України (1997), кавалер ордена «За заслуги» III ступеня (2011), кавалер ордена «За мужність» (1998). Почесний громадянин міста Чернівці. Генерал-майор Збройних Сил України, Президент Аерокосмічного товариства України, радник Прем'єр-міністра України та Голови Державного космічного агентства України, радник та помічник Президента України з питань авіації і космонавтики. Почесний доктор Чернівецького Національного університету імені Ю. Федьковича. Удостоєний медалі «За космічний політ» (1997).

Капара Семен – (народився у місті Люботин Харківської області у 1894 році (за іншими даними – 1896 р.), помер 20 березня 1971 року у місті Одеса) – оперний співак (тенор). Здобув початкову освіту в Люботині, де і почав виступати, вражав слухачів своїм ліричним тенором. Виконував переважно українські пісні та ліричні романси. Вокальну освіту здобув в Київській консерваторії, до якої вступив у 1920 році, а закінчив у 1924 році. Перші успіхи

на оперній сцені зробив у місті Свердловськ. З 1926 по 1931 роки був солістом Одеського оперного театру.

Квітка-Основ'яненко Григорій – (18 (29) листопада 1778, Основа, нині в межах Харкова – 8 (20) серпня 1843, Харків) – український прозаїк, драматург, новинар, літературний критик і культурно-громадський діяч. Засновник художньої прози та жанру соціально-побутової комедії в класичній українській літературі. Твори письменника утверджували високі морально-етичні якості людини з народу, відіграли помітну роль у розвитку української мови. Як письменник, видавець, літературний критик і публіцист захищав художні можливості української літературної мови. Брав участь у заснуванні професійного театру в Харкові (1812), у виданні першого в Україні журналу «Український Вісник» (1816–1817), сприяв виданню альманаху «Молодикъ» (1843–1844).

Кобець Олекса (Олексій Варавва) – (29 березня 1882, Лазірці, Канівський повіт, Київська губернія, Російська імперія – 5 вересня 1967, Баффало, Нью-Йорк, США) – український письменник, поет і редактор, член Об'єднання українських письменників «Слово». Навчався у Києві в Вищому економічному інституті ім. М. І. Туган-Барановського. Був редактором газети «Каневские ведомости». Редагував літературно-мистецький двотижневик «Нова громада» (1922–1927, Київ–Харків), потім кооперативний місячник «Сільський господар» у Харкові. Виїхав до США у 1950, вчителював в українських школах м. Баффало, заснував власну школу українознавства.

Ковалевські (родина) – старшинсько-шляхетський рід на Харківщині. Походив від козацького сотника Семена Ковалевського, який у середині 17 ст. на чолі загону переселенців із с. Вільшани на Київщині (поблизу м. Богуслав) перейшов у Слобідську Україну і заснував там поселення, назване на згадку про рідне село – Вільшани (нині селище міського типу Дергачівського району Харківської обл.). Його син Василь (р. н. невід. – п. 1682) був харківським полковим обозним, а правнук Петро (р. н. невід. – п. 1828) – дослужився до полковника і мав синів – Євграфа (див. Євграф Ковалевський; гірничий інженер, міністр народної освіти Російської імперії), Петра (1808–55; генерал-лейтенант, служив у гвардійській артилерії, смертельно поранений під час Кримської війни 1853–1856), Єгора (мандрівник, державний діяч та письменник) і Михайла. Син Євграфа Петровича – Михаїл Євграфович (1830–1884) – судовий діяч, член Державної ради, сенатор. Племінник Єгора та Євграфа – Павло Михайлович (1823–1907) – гірничий інженер, поет та художник. критик, служив на Луганському ливарному заводі. Рід записано до 6-ї частини родовідної книги Харківської губернії.

Коврегіна Віра – (01.01.1923 р. – 06.12.2012 р.). – фельдшер-акушер. У 1950 році переїхала до Сороківки працювати за фахом фельдшера-акушера. Починала працювати в медичній амбулаторії на вулиці Першотравнева. Віра Яківна була єдиним лікарем на території, мала великий досвід у медичній

справі. Одночасно працювала за кількома спеціалізаціями. Виконувала обов'язки і стоматолога, і жіночого лікаря, і хірурга. Мешканці й досі пам'ятають її як зразок справжнього лікаря і людину з великої літери.

Коллард Юрій – (2 січня 1875, Морачів, Полтавська губернія – 3 січня 1951, Аугсбург, Німеччина) – український громадсько-політичний діяч, інженер, співзасновник Революційної української партії, міністр урядів Української Народної Республіки (УНР), письменник. Навчався у Харківському Технологічному інституті. Восени 1897 року стає співзасновником «Харківської Української студентської громади». Ця організація на початку 1900 року стала родоначальницею Революційної української партії.

Комаров Михайло – (23 січня 1844, слобода Дмитрівка, Павлоградський повіт, Катеринославська губернія – 19 серпня 1913, Одеса, Херсонська губернія) – український письменник, бібліограф, критик, фольклорист, перекладач і лексикограф часів Російської імперії. Михайло Комаров є одним з фундаторів української бібліографії. Роботу над бібліографічними студіями розпочав у Києві, ставши першим бібліографом творів Тараса Шевченка та праць про нього. Створив перший російсько-український словник.

Конашевич-Сагайдачний Петро – (близько 1582, Кульчиці, нині село Самбірського району Львівської області – 10 квітня (20 квітня) 1622, Київ) – запорозький полководець і політичний діяч, православний шляхтич гербу Побуг, гетьман реєстрового козацтва. Організатор успішних походів запорозьких козаків проти Кримського ханства, Османської імперії та Московського царства. Меценат православних братств та опікун братських шкіл. Канонізований ПЦУ як святий у лику благовірний гетьман. Завдяки гетьману Сагайдачному позиції козацтва на території України змінились на краще, військо запорозьке перетворилось на могутню воєнну силу, на яку мали зважати всі сусідні держави. Ім'я гетьмана Сагайдачного наводило страх на Кримське ханство і на Московське царство.

Кондратюк Юрій – (9 (21) червня 1897, Полтава, Україна – 23 лютого 1942) – український учений-винахідник шведо-єврейського походження, один із піонерів ракетної техніки й теорії космічних польотів. Автор «траси Кондратюка», якою подорожували на Місяць космічні кораблі «Аполлон».

Кривошлик Іван – (1655–1661) – перший отаман харківських козаків (1655–1661), осадчий 587 козаків, яких він привів до Харкова разом із сім'ями у 1654 р. Учасник повстання проти полковника Федора Ріпки в 1668 році.

Кропивницький Марко – (10 (22) травня 1840, с. Бежбайраки (Бешбийраки), нині с. Кропивницьке, Новоукраїнський район – 8 (21) квітня 1910) – український письменник, драматург, театральний режисер і актор. З іменем Кропивницького пов'язані створення українського професійного театру в Наддніпрянській Україні й наступний етап розвитку реалістичної драматургії.

Кузьменко (Кузьма Скрябін) Андрій – (17 серпня 1968, Самбір, Львівська область – 2 лютого 2015, Лозуватка, Дніпропетровська область) – український співак, композитор, поет, письменник, телеведучий, продюсер, актор. Лідер гурту «Скрябін». Герой України (2020, посмертно), кавалер Ордена «За заслуги» I ст. (2015, посмертно).

Леонтович Микола – (13 грудня 1877, село Монастирок, Брацлавський повіт, Подільська губернія, Російська імперія – 23 січня 1921, село Марківка, Гайсинський повіт, Подільська губернія, Українська РСР) – український композитор, хоровий диригент, піаніст, педагог, збирач музичного фольклору, громадський діяч. Автор широковідомих хорових обробок українських народних пісень «Щедрик», «Дударик», «Козака несуть», «Ой з-за гори кам'яної» та інших. Його різдвяна щедрівка «Щедрик» перекладена багатьма мовами і відома у англomовному світі як Carol of the Bells.

Липа Іван – (24 лютого 1865, Керч – 13 листопада 1923, Винники) – український громадський і політичний діяч, письменник, за фахом лікар. Співзасновник таємного товариства «Братство тарасівців». Український комісар Одеси (1917), член ЦК Української партії соціалістів-самостійників, міністр віросповідань УНР (1919). Борець за незалежність України у ХХ столітті.

Лисенко Микола – (10 (22) березня 1842, Гриньки – 24 жовтня (6 листопада) 1912, Київ) – український композитор, піаніст, диригент, педагог, збирач пісенного фольклору, громадський діяч. До найвідоміших творів Лисенка належать музика гімнів «Молитва за Україну» та «Вічний революціонер», які, зокрема, виконував хор Кирила Стеценка під час Свята Злуки, опери «Тарас Бульба», «Наталка Полтавка» та інші. Лисенко створив численні аранжування народної музики для голосу й фортепіано, для хору та мішаного складу, а також написав значну кількість творів на слова Тараса Шевченка.

Лисенко Роман – (27 березня 1985, м. Люботин, Харківська область, УРСР – 2 серпня 2023, с. Кліщіївка, Бахмутський район Донецька область, Україна) – український військовослужбовець, був головним сержантом 2 механізованого взводу 9 механізованої роти 3 механізованого батальйону військової частини, учасник російсько-української війни. Нагороджений Орденом за мужність III ступеня (посмертно).

Літописець Нестор – (близько 1056, Київ – близько 1114, Київ) – київський літописець та письменник-агіограф. З 1073 чернець Києво-Печерського монастиря. Автор «Житій святих князів Бориса і Гліба й Феодосія Печерського». Вважається упорядником (за іншою версією автором) «Повісті минулих літ». Помер і похований у Києво-Печерській лаврі. У церковному календарі день вшанування пам'яті Преподобного Нестора Літописця припадає на 27 жовтня. Цього дня в Україні, починаючи з 1997, відзначають День української писемності та мови.

Люлька Архип – (10 (23) березня 1908, Саварка, Київська губернія (нині Обухівського району, Київської області) – 1 червня 1984, Москва, СРСР) – український радянський конструктор авіаційних двигунів. У 1937–1939 роках, працюючи у Харківському авіаційному інституті, розробив проєкт конструкції першого в СРСР двоконтурного турбореактивного двигуна (ТРД). Член-кореспондент АН СРСР (з 1960), академік АН СРСР (1968).

Малицький Ігор – (12 лютого 1925, Харків – 23 листопада 2021, Харків) – вчений у галузі технології та складальних процесів у машинобудуванні, завідувач кафедри технології машинобудування (з 1979 по 1989 р.) Української інженерно-педагогічної академії. Колишній в'язень нацистських концтаборів, заступник голови та голова Харківської обласної ради борців антинацистського опору та колишніх в'язнів нацистських концтаборів. Брав активну участь у вихованні молоді.

Маслович Василь – (18 грудня 1793 – 1841) – український письменник, байкар, журналіст, засновник першого в Україні сатиричного часопису «Харківський Демокрит». Вищу освіту здобув у Харківському університеті, там почав і свою літературну діяльність.

Мацієвич Левко – (1 (13) січня 1877, с.м.т. Олександрівка, Чигиринський повіт, Київська губернія, Російська імперія – 24 вересня (7 жовтня) 1910, Санкт-Петербург, Російська імперія) – корабельний інженер та перший авіатор українського походження, суднобудівник, автор проєктів кораблів, підводних човнів, протимінних заслонів, морських аеропланів тощо, український громадський і політичний діяч. Один із засновників Революційної української партії (РУП). 1895 – вступив на механічне відділення Харківського технологічного інституту. Під час навчання входив до харківської Української студентської громади, який видавав і поширював книги рідною мовою. У цей час Мацієвич демонстративно перейшов на українську мову

Мирний Панас – (1 (13) травня 1849, Миргород, Полтавська губернія, Російська імперія – 28 січня 1920, Полтава) – український прозаїк і драматург реалістичного напрямку, громадський діяч. Один з найбільш плідних українських письменників свого часу. З-під його руки вийшло 718 оригінальних та перекладних поезій, 9 драм, 69 великих та малих прозових творів, 40 прозових уривків без назв – усього понад тисячу творів.

Мізяк Микита – (народився 15 квітня 1990 р.) – житель Люботинської громади. Героїчно загинув при виконанні бойового завдання біля населеного пункту Білогорівка Луганської області. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Мова (Остапенко) Арсентій – народний майстер старосвітських бандур і скрипок. Жив у селі Дергачі наприкінці 19-го та початку 20-го століття. Зробив понад 1000 бандур. Майже всі кобзарі довкола Харкова грали на його інструментах. Він вперше почав робити інструменти зі сталевими струнами й асиметрично поставленим грифом на бандурі. Брав участь як виконавець на

скрипці в етнографічних концертах на XII Археологічному з'їзді у Харкові у 1902 році.

Мова Василь – (1 січня (13 січня) 1842, Солодкий Лиман, Чорноморське козацьке військо – 1 червня (13 червня) 1891, Катеринодар, Кубанська область) – український письменник, поет, драматург, прозаїк, мемуарист, перекладач. Псевдоніми – В. Лиманський, В. Мигуцький, В. Мигученко та ін. Освіту здобув у Катеринодарській військової гімназії, а потім навчався в Харківському університеті. Певний час мешкав та творив в Люботині. Залишив по собі велику літературну спадщину. Більшість творів митця побачила світ лише через багато років по його смерті, а значна частина й зовсім була втрачена.

Мовчан Віталій – (17 березня 1998, м. Куп'янськ Харківської області – 24 лютого 2022, у районі селища Трьохізбенка, Луганська область) – український військовослужбовець (лейтенант). Закінчив Харківський національний університет Повітряних сил імені Івана Кожедуба у 2020 році. Герой України (2022, посмертно).

Мудрий Ярослав – (983 / 987 – 17/20 лютого 1054) – київський князь із династії Рюриковичів. Великий князь київський (1015–1018, 1019–1054). Князь ростовський (988–1010) і новгородський (1010–1034). Доклав багато зусиль до зміцнення держави. 1036 року розбив і назавжди відкинув від Києва печенігів. На початку 1030-х років відвоював у Польщі червенські міста і Белзьку волость. Здійснив успішні походи проти ятвягів і литовців. Розширив межі середньовічного Києва, спорудивши «місто Ярослава», окрасою якого стали Золоті ворота та Софійський собор (1054). Започаткував укладання першого літописного зводу 1037–1039 років та першого писаного зводу законів – «Руської правди». Мав велику родину, уклав шлюбні відносини з багатьма європейськими правителями. Помер у Вишгороді, похований у Софійському соборі. У 2008 році був визнаний першим зі ста великих українців за підсумками опитування громадської думки «Великі українці».

Невар Сергій – старший солдат Збройних Сил України, учасник російсько-української війни, що загинув у ході російського вторгнення в Україну в 2022 році. Народився 16 листопада 1986 року в селі Тоболи (з 2020 року – Прилісненської сільської територіальної громади) Камінь-Каширського району на Волині. Після закінчення загальноосвітньої школи в рідному селі пішов на військову службу до ЗСУ. З 2014 року брав участь у війні на сході України, був учасником АТО. Військову службу проходив у складі 92-ої окремої механізованої бригади імені кошового отамана Івана Сірка, перебував у самому епіцентрі війни, на перших позиціях фронту на Харківщині. Сергій Невар загинув 27 квітня 2022 року поблизу села Сороківка на Харківщині в результаті вогнепального поранення.

Олесь Олександр (Кандиба Олександр) – (23 листопада (5 грудня) 1878, Білопілья, Харківська губернія, Російська імперія (нині – Сумська область,

Україна) – 22 липня 1944, Прага, Протекторат Богемії та Моравії) – український поет, драматург, представник символізму. Олександр Олесь закінчив початкову школу й двокласне училище, а у 15 років (1893) вступив до хліборобської школи у містечку Дергачі неподалік Харкова. Там Олександр брав участь у випуску рукописних журналів «Комета» та «Первоцвіт», в яких з'являються його перші вірші. У 1903 Олесь вступив до Харківського ветеринарного інституту. Батько поета та політичного діяча Олега Ольжича.

Орлик Пилип – (11 (21) жовтня 1672 – 24 травня 1742) – український політичний, державний і військовий діяч, Генеральний писар (1702–1709), гетьман Війська Запорозького у вигнанні (1710–1742), поет, публіцист. Представник шляхетського роду Орликів (чеського походження), які користалися гербом «Новина». Один з упорядників «Договорів і постанов» – конституційного акту, який є першою українською Конституцією, фактично – козацьким суспільним договором.

Патон Борис – (14 листопада, Київ, Українська Держава – 19 серпня 2020, Київ, Україна) – інженер та матеріалознавець, фахівець у царині зварювальних процесів, металургії та технології металів, організатор науки, політик та урядовець. Президент (1962–2020), академік (1958) та член-кореспондент (1951) НАН України / АН України / АН УРСР, академік АН СРСР (1962), доктор технічних наук (1952), професор (1954). Перший, кого було удостоєно найвищого ступеня відзнаки незалежної України – звання «Герой України» (26 листопада 1998); заслужений діяч науки і техніки України (1968); кавалер орденів Свободи (2012), князя Ярослава Мудрого I, II, IV, V ступенів (2008, 2018, 2003, 1997) та ордена «За заслуги» I ступеня (2013), лауреат Державних премій України у галузі науки і техніки (2004), Міжнародної премії «Глобальна енергія» (2010); нагороджений Золотою медаллю імені В. Вернадського НАН України (2004).

Панасенко Василь – (орієнт. 1880 р. н.) – лірник із села Липці Харківського району. Активно кобзарював у 20-х роках ХХ ст.

Параджанов Сергій – (9 січня 1924, Тбілісі, ЗРФСР – 20 липня 1990, Єреван, Вірменська РСР, СРСР) – український та вірменський кінорежисер, сценарист, композитор. Один із представників хвилі українського поетичного кіно. Започаткував в українському образотворчому мистецтві жанр колажу, який створював на засадах концептуалізму, хоча за життя ці твори перебували в андеграунді, і на виставках з'явилися лише по смерті художника. Відомий як режисер кінострічки «Тіні забутих предків», заснованої на однойменній повісті Михайла Коцюбинського, котра посідає 1-ше місце у списку 100 найкращих українських фільмів. Народний артист УРСР (1990, посмертно), лауреат державної премії України ім. Т. Шевченка (1991, посмертно), Національна легенда України (2024, посмертно). Політв'язень (1973–1977). У 1990 році отримав звання народного артиста УРСР (посмертно), а у 1991 році – Державну премію України ім. Т. Шевченка (посмертно).

Пасічник Володимир – (24 серпня 1935 – 3 листопада 2013) – український громадський діяч. Народився 24 серпня 1935 року на Львівщині в селі Попівці Підкамінського (нині Бродівського) району. З 1957 р. жив у Люботині. У 1993 р. закінчив Харківський державний університет. Наприкінці 90-х років і на початку ХХІ століття працював проректором Інституту сходознавства і міжнародних відносин «Харківський колегіум». Один із засновників Народного Руху України та його очільник на Харківщині з 1990 по 1993 рік, до 2009 року голова громадської організації Харківської крайової організації Народного Руху. Заснував також Харківську групу Української Гельсінської Спілки, обласну організацію Товариства української мови ім. Т. Шевченка. Був ініціатором і організатором встановлення у Харкові першого в Україні Хреста жертвам Голодомору (1990 р.), Пам'ятного знаку, встановленого на честь проголошення Декларації про суверенітет (1990 р.) та Пам'ятний знак Української Повстанської Армії (1992 р.).

Петренко Михайло – (1817, ймовірно у Слов'янську, Ізюмського повіту – 25 грудня 1862, Лебедин) – український поет Харківської школи романтиків, автор віршів «Дивлюсь я на небо, та й думку гадаю...», «Взяв би я бандуру...», «Ходить хвиля по Осколу...», які стали народними піснями.

Писаревська Марта – (1799–1874) – перша і найстарша з другорядних українських письменниць ХІХ ст. Творів поетеси збереглося зовсім мало. За життя надрукувала один тільки вірш «Петраркина пісня» (переспів із Петрарки – «Сніп», 1841), хоч написала значно більше. Її спадщина зберігалася довгий час у місті Вовчій (Вовчанськ) на Харківщині в онуки поетеси, доля її натеper невідома.

Писаревський Степан – (1780-ті, Харківщина – 22 січня 1839, Вовчанськ, Харківщина) – український драматург, поет, православний священник. Народився на Харківщині. Здобув освіту у Харківському духовному колегіумі, після закінчення якого займав різні духовні посади в селах Харківщини. На момент смерті, 22 січня 1839 року, перебував протоієреєм у Вовчанську. Свої твори поет друкував під псевдонімом Стецька Шерепері.

Піддубний Іван (Іван Максимович Піддубний) (26 вересня (8 жовтня) 1871, Красенівка, Золотоніський повіт, Полтавська губернія – 8 серпня 1949, Єйськ, Краснодарський край, РРФСР, СРСР) – український спортсмен-борець. Шестиразовий чемпіон світу з боротьби (Париж, Мілан, Франкфурт та Нью-Йорк). Професійний борець, атлет і артист цирку, що походить з роду запорізьких козаків.

Піддубний Іван (Іван Трохимович Піддубний) – (14 листопада 1896 року, слобода Липці, Харківського повіту, Харківської губернії – 30 вересня 1985 року, США) – український військовий, один з основоположників Української Револьюційно-Демократичної партії, суспільно-політичний діяч, почесний член УРДП, автор спогадів, інженер-агроном, науковець, журналіст. Хорунжий Армії УНР.

Плевако Микола – (27 листопада (9 грудня) 1890 – 11 квітня 1941) – український літературознавець, бібліограф. Народився у селищі Дворічна. Закінчив Харківський університет (1916). Директор гімназії ім. Бориса Грінченка у Харкові, професор історії української літератури Кам'янець-Подільського університету (1919–1921), потім Харківського ІНО (1921), член Комісії новітнього письменства ВУАН, голова Літературної секції Науково-дослідчої кафедри історії української культури в Харкові в 1925–1926 рр. Керівник Кабінету бібліографії Інституту Тараса Шевченка у Харкові (1926–1933). Працював в АН УРСР у Києві (1934–1938). Автор академічного двотомника «Хрестоматія нової української літератури».

Плітас Олександр – (15 липня 1896, Константинівська – 27 квітня 1958, Меріленд) – український військовий діяч, лікар, санітарний сотник Армії УНР. Лицар Залізного хреста УНР та Хреста Симона Петлюри.

Постольний Олександр – учасник російсько-української війни з 2014 року. Проживав у селищі Манченки Люботинської громади. У складі легендарних «кіборгів» Олександр три місяці мужньо захищав Донецький аеропорт і був поранений. Після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну у лютому 2022 року Олександр захищав Харківщину у складі Добровольчого формування територіальної громади «Хартія». У серпні 2022 року підписав контракт на службу в лавах Збройних Сил. Мужньо воював під Авдіївкою і Бахмутом. Після артилерійського обстрілу Олександр потрапив у полон, де і загинув смертю хоробрих.

Пчілка Олена – 17 (29) червня 1849, Гадяч, Полтавська губернія – 4 жовтня 1930, Київ) – українська письменниця, меценатка, перекладачка, етнографка, фольклористка, публіцистка, громадська діячка (учасниця національно-визвольного та феміністичного рухів), член-кореспондент Всеукраїнської академії наук (1925). В 1887 році з Наталією Кобринською видала у Львові першу в Україні феміністичну збірку: альманах «Перший вінок». Мати поетеси Лесі Українки, Михайла Косача, Ольги Косач-Кривинюк, Оксани Косач, Миколи Косача та Ізидори Косач-Борисової (у шлюбі з Петром Косачем), старший брат – проф. Михайло Драгоманов.

Реутов Кость – (3 жовтня 1896 – 3 квітня 1968) – підполковник Армії УНР. Народився в м. Харків. Останнє звання у російській армії – підпоручик. У 1917 р. – один з учасників українізації 6-го армійського корпусу та перетворення його на 2-й Січовий Запорізький військ Центральної Ради. У 1918 р. – старшина 2-го Запорізького полку Армії Української Держави, був підвищений гетьманом П. Скоропадським до ранги значкового. У 1919 р служив у Запорізькому корпусі та Запорізькій групі Дієвої армії УНР. 1920 р. – старшина штабу 6-ї Січової дивізії Армії УНР.

Рибальченко Ростислав – (18 січня 1932, с. Мала Данилівка – 4 березня 2019, с. Мала Данилівка) – український краєзнавець, письменник, член клубу «Краєзнавець», активний учасник Слобожанських читань, літературознавець,

художник-аматор. Після закінчення сільської школи поступив до Харківського юридичного інституту (нині – Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»). Кандидат юридичних наук, доцент. Є автором і співавтором близько 10 книг та понад 300 публікацій у газетах та журналах, переважно на краєзнавчу тематику.

Романовський Валерій – (26 червня 1976 – 16 січня 2023, Харків, Україна) – український історик, пам'яткознавець, документознавець, архівознавець, музеєзнавець, етнограф, краєзнавець, викладач, військовослужбовець. Кандидат історичних наук (2008), доцент кафедри культурології Харківської державної академії культури. У 2014 р. добровольцем пішов у Збройні сили України. Служив рядовим на Луганщині у 2014–2015 роках. Демобілізований у 2015 році. 25 лютого 2022 р. пішов на фронт у складі Сил територіальної оборони, проходив службу на посаді старшого стрільця-кулеметника. Наприкінці серпня 2022 р. важко поранений на Куп'янському напрямку. Помер у результаті важкого поранення після кількомісячного перебування у комі.

Свід Богдан – (15 листопада 2002 р. – 4 червня 2022 р.). – навідник БТР у 92 окремій механізованій бригаді ім. Івана Сірка. 16 лютого 2022 року підписав контракт на службу в Збройних Силах України. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно). Загинув у червні 2022 від ворожого обстрілу під селищем Старий Салтів.

Свідзинський Володимир – (26 вересня (8 жовтня) 1885, Маянів Вінницького повіту Подільської губернії, нині Тиврівський район, Вінницька область – 18 жовтня 1941, Непокрите, Вовчанський район, Харківська область) – видатний український поет доби «Розстріляного відродження». Довгі роки поспіль його ім'я і трагічна доля замовчувалися, а за життя поета побачили світ лише три його невеличкі поетичні збірки: «Ліричні поезії» (1922), «Вересень» (1927) та «Поезії» (1940). Восени 1925 року переїхав до тодішньої столиці УСРР Харкова, де працював коректором, літературним редактором, перекладачем (місячник «Червоний шлях», газета «Червона армія», Техвидав, Вільна академія пролетарської літератури, «Літературний журнал»).

Світ Іван (Світланов) – (27 квітня 1897, Старобільський повіт Харківська губернія – 8 березня 1989, Сієтл, США). Виріс в Куп'янському повіті, закінчив школу в Куп'янську (1913) та Харківську семінарію (1915). Навчався на фізико-математичному факультеті Харківського університету. Український журналіст, історик та громадсько-політичний діяч на Далекому Сході, міжнародно відомий філателіст.

Семенко Михайль – (19 (31) грудня 1892, село Кибинці, Миргородський повіт, Полтавська губернія, Російська імперія – 24 жовтня 1937, тюрма НКВС СРСР, Київ) – поет доби «Розстріляного відродження»; основоположник і теоретик українського футуризму (також відомого як панфутуризм), організатор футуристичних угруповань, редактор багатьох видань.

Модернізував українську лірику урбаністичною тематикою, сміливими експериментами з формою вірша, запровадив нові образи й створив слова, покликані відбити нову індустріалізовану добу. Загинув під час сталінського терору.

Сербин Іван – (пом. 1665) – сербський шляхтич з Нового Пазару, родич сербського митрополита Гавриїла, полковник брацлавський (1657–1658, 1663–1665). Зять Івана Сірка. 1654 року як сербський капітан прибув в Україну, вступив до козацького війська й воював проти Польщі. Богдан Хмельницький призначив його полковником брацлавським. Прихильник гетьмана І. Виговського, Сербин брав участь у придушенні підтриманого московитами повстання М. Пушкаря і спробі Данила Виговського звільнити Київ від московських зайд у 1658 році, коли потрапив до московського полону й був засланий на Московщину, де пробув до 1660 року. За гетьмана І. Брюховецького знову полковник брацлавський. У 1664–1665 роках воював проти поляків і гетьмана П. Тетері й загинув під Уманню.

Середа Сергій – (22 квітня 1982 – 5 квітня 2023) – стрілець-снайпер 1 десантно-штурмового взводу десантно-штурмового батальйону. Народився захисник в с. Санжари, закінчив Манченківську загальноосвітню школу, потім професійний ліцей залізничного транспорту. Героїчно загинув у ході виконання бойового завдання поблизу населеного пункту Кремінна Северодонецького району Луганської області. За особисту мужність, виявлену у захисті державного суверенітету та територіальної цілісності України, самовіддане виконання військового обов'язку нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Симиренко Левко – (6 (18) лютого 1855, – 6 січня 1920) – український помолог і плодовод, популяризував та впровадив у виробництво власний сорт яблук. Заснував у Млієві помологічний розсадник – першу в Україні лабораторію садівництва.

Сірко Іван – (1605 (1610) – 02.05.1680) – український полководець, подільський шляхтич, козацький ватажок, кальницький полковник, кошовий отаман Запорозької Січі й усього Війська Запорозького Низового. Здобув перемогу в 65 боях. Герой багатьох українських пісень і казок. Брав участь у війнах Богдана Хмельницького з Річчю Посполитою, але найбільше й успішно воював проти Османської імперії та її васалів. 1654 року Іван Сірко, разом із полковниками Іваном Богуном, Петром Дорошенком та іншими, виступав проти підписання Переяславської угоди, і як більшість запорожців, відмовився від присяги московському царю Олексію Михайловичу. У другій половині 1650-х років – Вінницький полковник. 1664 року поселився з родиною під Харковом, за дві версти від Мерефи. Обрано на посаду полковника Харківського полку (1664–1665, 1667 роки).

Соколов Вадим – (03 березня 1984 – травень 2023) – розвідник, старший солдат. Народився в селі Рідне Барвінківського району Харківської області.

Довгий час з родиною проживав у місті Люботин. Загинув поблизу населеного пункту Іванівське в бою під Бахмутом Донецької області за Україну, її свободу і незалежність. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (помертньо).

Сомов Орест – (21 грудня 1793, Вовчанськ, Харківська губернія, Російська імперія – 8 червня 1833, Петербург, Російська імперія) – український письменник доби романтизму, журналіст. Співробітник видань «Литературная Газета», «Українській Вестникъ». Закінчив Харківський університет. Дослідник творчості Вільяма Шекспіра. Один із засновників професійної літературної критики в Російській імперії, який справив великий вплив на становлення письменника Миколи Гоголя.

Сосідко Григорій – (1 січня 1893 – 27 листопада 1968) – український військовик, підполковник Дієвої армії УНР, живописець, театральний режисер аматорського театру, актор. Народився в селі Велика Данилівка Харківської губернії (нині місцевість Харкова). Навчався у Харківському технологічному інституті. Нагороджений Георгіївською зброєю. У березні 1918 року в Полтаві вступив до 2-го Запорізького полку окремої Запорізької дивізії Армії УНР. У 1920–1921 роках – командир Богунського куреня 1-ї Запорізької дивізії Армії УНР.

Стус Василь – (6 січня 1938 – 4 вересня 1985) – український поет-шістдесятник, перекладач, публіцист, прозаїк, мислитель, літературознавець, літературний критик, правозахисник, політв'язень СРСР, дисидент, член Української Гельсінської групи, борець за незалежність України у XX столітті. Один із найактивніших представників українського дисидентського руху. Учасник акції протесту в київському кінотеатрі «Україна» в 1965 році. Лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка (1991, помертньо), Герой України (2005, помертньо).

Сурін Олексій – (10 лютого 1897 – 6 квітня 1974) – танкобудівник, який походить із Харківської губернії. Освіту здобув в Києві, у 1925 року працює на заводі СКД в Чехії, розробник і конструктор танків для армій Чехії та Швеції. Танки Суріна були прямими конкурентами Т-34. Займався саботажем на чеських заводах, які виробляли військову продукцію нацистській Німеччині. Кавалер ордена Густава Васи (Швеція), кавалер ордена «Золота липа» (Чехія).

Таранушенко Стефан – (21 грудня 1889, Лебедин – 13 жовтня 1976, Київ) – український радянський мистецтвознавець, знавець української архітектури, музейник, дослідник української старовини, організатор та учасник пам'яткоохоронного руху; професор з 1924 року, доктор мистецтвознавства; член Спілки художників України. 1918 року організував у Лебедині першу виставку української старовини. З березня 1919 року – голова Харківського губернського комітету охорони пам'яток мистецтв і старовини. У 1920–1921 роках – завідувач архітектурно-монументальної секції Всеукраїнського комітету охорони пам'яток мистецтв і старовини та Харківського губернського комітету охорони пам'яток мистецтв і старовини.

Одночасно впродовж 1920–1933 років – директор Музею українського мистецтва у Харкові. Впродовж 1924–1929 років – професор Харківського художнього інституту.

Тарасов Юрій – (5 квітня 1960, Борщова, Харківська область, УРСР – 28 березня 2000, Харків, Україна) – радянський футболіст. Майстер спорту СРСР (1984). Абсолютний рекордсмен харківського «Металіста» по виступах у вищій лізі союзного чемпіонату: за кількістю проведених ігор – 214, за кількістю забитих м'ячів – 61, за кількістю забитих м'ячів за сезон – 17 (1984), єдиний з харків'ян, який увійшов в список 100 найкращих бомбардирів радянського футболу, кілька разів входив в список 33-х найкращих футболістів України за підсумками сезону.

Тимченко Йосип – (26 квітня 1852, с. Окіп, Харківська губернія, Російська імперія, нині Україна – 20 травня 1924, Одеса, УРСР) – український механік-винахідник, який 1893 року винайшов кіноапарат, за два роки до братів Люм'єр. Створений Тимченком разом із фізиком Миколою Любимовим механізм «равлик» став основою для створення «кінескопу». Завдяки спільним зусиллям професора О. Косовського та механіка Й. Тимченка було засновано Одеську геофізичну обсерваторію й започатковано всебічне вивчення клімату і магнетизму півдня України.

Томашевський Григорій – священик, просвітител, перший краєзнавець м. Люботина. З початку 40-х XIX століття Григорій Томашевський більш ніж на 20 років пов'язав своє життя з слободою Люботин. У 1843 його було призначено священиком Вознесенської церкви. З просвітницькою метою ним у 1846 р. було створено перший навчальний заклад міста – церковно-парафіяльну школу, яка через 20 років стала земським народним училищем, а у 20-х роках ХХ ст. – залізничною семирічкою. Зараз це Люботинська гімназія № 5.

Українка Леся (Косач Лариса) – (13 (25) лютого 1871, – 19 липня (1 серпня) 1913) – українська письменниця, перекладачка та культурна діячка, співзасновниця літературного гуртка «Плеяда» та групи Українська соціал-демократія. У сучасній українській традиції входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України. Писала в жанрах поезії, лірики, епосу, драми, прози, публіцистики, розвинула жанр драматичної поеми в українській літературі. Працювала в галузі фольклористики (наспівала 220 народних мелодій) і активно долучалася до процесів українського жіночого руху та національного відродження.

Ушкалов Леонід – (5 листопада 1956, Краснопілля – 25 лютого 2019, Харків, Україна) – український літературознавець, письменник, педагог, доктор філологічних наук, професор. З 1977-го по 1982 р. навчався на філологічному факультеті Харківського державного університету. Після закінчення університетського курсу працює на посадах викладача, доцента (1993) й професора (1995) на кафедрі української та світової літератури Харківського

національного педагогічного університету ім. Григорія Сковороди. Член Національної спілки письменників України (2013).

Холодна Віра – (5 серпня 1893, Полтава, Російська імперія – 16 лютого 1919, Одеса, Українська Народна Республіка) – українська кіноакторка епохи німого кіно. За своє коротке життя змогла стати однією з найвідоміших актрис німого кіно. Знімалася здебільшого у таких жанрах як драма, мелодрама та короткометражне кіно під керівництвом режисерів Євгена Бауера, Петра Чардиніна та інших. Її партнерами по фільмам біли Вітольд Полонський, Володимир Максимов та Осип Рунич. Існують лише п'ять фільмів у який вона знімалась, справжнє число невідоме і може досягати від 50 до 100 фільмів за її участі. Навіть після її смерті у віці 25 років її популярність не вщухала під час російської революції 1917 та громадянської війни. Офіційна версія щодо її смерті від іспанського грипу стала приводом для низки чуток та міфів.

Хоткевич Гнат – (19 грудня (31 грудня) 1877 або 31 грудня 1877 (12 січня 1878), Харків – 8 жовтня 1938 там же або 13 жовтня 1942 на засланні) – український театральний і громадсько-політичний діяч, інженер, винахідник, композитор, письменник, перекладач, бандурист, скрипаль, піаніст, співак, сценарист, драматург, історик, мистецтвознавець, етнограф, педагог. Жертва сталінського терору. Автор і композитор близько 600 музичних творів, відомий світові як віртуозний бандурист, засновник харківської школи бандури. У 1903 році заснував перший в Україні робітничий театр, який за 3 роки дав понад 50 вистав українською мовою.

Хвильовий Микола (Фітільов Микола) (1 [13] грудня 1893, Тростянець, Охтирський повіт Харківської губернії – 13 травня 1933, Харків) – український прозаїк, поет, публіцист, політичний діяч, один з основоположників пореволюційної української прози. Один з найвідоміших представників «Розстріляного відродження». Активно виступав за українізацію в 1920-х роках. У 1925 році він висунув гасло «Геть від Москви!», вважаючи, що для творення своєї власної культури Україна має відмовитись від копіювання російської культури, від «московського шаблону».

Чубинський Павло – (15 (27) січня 1839, м. Бориспіль, Полтавська губернія – 14 (26) січня 1884, Київ) – український етнограф, фольклорист, поет, громадський діяч. 1862 року Павло Чубинський написав вірш «Ще не вмерла Україна», який став текстом національного гімну українського народу. У 1870 році очолив етнографічно-статистичну експедицію в Південно-Західний край. Протягом двох років експедиція досліджувала Київську, Волинську, Подільську губернії України, частини Мінської, Гродненської (Білорусь), Люблінської і Седловецької губерній (Польща) та Бессарабію, де компактно проживали українці.

Шевченко Тарас – (25 лютого (9 березня) 1814, – 26 лютого (10 березня) 1861) – український поет, прозаїк, мислитель, живописець, гравер, етнограф, громадський діяч. Національний герой і символ України. Діяч українського

національного руху, член Кирило-Мефодіївського братства. Академік Імператорської академії мистецтв (1860). Літературна спадщина Шевченка вважається основою сучасної української літератури та значною мірою української літературної мови.

Шимон Руслан – (1989 р. н. – 28 березня 2023 р.) – боєць ТРО, після початку повномасштабного російського вторгнення в Україну, у лютому 2022 року пішов добровольцем до лав ЗСУ. Мужньо воював у найгарячіших точках: спочатку Ізюмському, потім на Слов'янському та Бахмутському напрямках. Був нагороджений медаллю «За хоробрість у бою». Загинув у бою за Батьківщину 28 березня 2023 року в районі прикордонного населеного пункту Уди. Нагороджений орденом «За мужність» III ступеня (посмертно).

Щоголів Яків – (24 жовтня (5 листопада) 1824 – 27 травня (8 червня) 1898) – український поет, представник українського романтизму. Народився в Охтирці Харківській губернії. Закінчив Харківський університет (1848) і працював у різних установах канцеляристом. Був одним з представників Харківської школи романтиків, і велика кількість його поезій присвячена романтичному зображенню історичного минулого України, насамперед Запорізької Січі й козаччини.

Яворницький Дмитро (Еварницький) – (25 жовтня (6 листопада) 1855, село Сонцівка (нині Борисівка), Харківська губернія – 5 серпня 1940, Дніпропетровськ, Українська РСР) – український історик, археолог, етнограф, фольклорист, лексикограф, письменник, дослідник історії українського козацтва, музеєзнавець, дійсний член НТШ (1914) і ВУАН (1929). Один із фундаторів Обласного краєзнавчого музею імені О. М. Поля. Автор понад 1500 наукових праць. Один з перших, хто детально вивчив всю історію запорозького козацтва та історію дніпровських порогів.

Якуба Олена – (1929–2002) – українська вчена-соціолог, доктор філософських наук, професор, одна з організаторів соціологічної науки в колишньому СРСР та в Україні. Народилася в Харкові, у 1951 р. закінчила Харківський юридичний інститут, а потім аспірантуру при кафедрі філософії. З Харковом пов'язана вся її подальша біографія – талановитого педагога, проникливого дослідника й аналітика суспільних процесів, організатора науки. З 1954 р. – викладач, доцент, а з 1972 по 1980 р. – професор кафедри філософії Харківського державного університету (зараз – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. У 1963 р. вона створила і очолила одну з перших соціологічних лабораторій в СРСР, а 1980 р. – першу в Україні кафедру соціології. З 1993 р. – академік Міжнародної академії вищої школи, з 1999 р. – заслужений професор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Список використаних джерел

1. Беценко Т. П. Вступ до топоніміки: Навчальний посібник. – Суми, 2019. – 151 с.
2. Громадський простір. Деколонізація на Харківщині: як громади перейменовували урбаноніми. 2024, травень. URL: <https://www.prostir.ua/?news=dekolonizatsiya-na-harkivschyni-yak-hromady-perejmenovuvaly-urbanonimy>
3. Дробович А. 9 принципів меморіалізації. Якою може бути пам'ять про війну. 2024, липень. URL: <https://nv.ua/ukr/opinion/yakoju-maye-buti-pam-yat-pro-viynu-v-ukrajini-dumka-eksperta-50438740.html>
4. Закон України 2604-IV від 31.05.2005 р. «Про географічні назви». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2604-15#Text>
5. Закон України 317-VIII від 21.05.2015 р. «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-VIII#Text>
6. Закон України 3005-IX від 27.07.2023 р. Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3005-IX#Text>
7. Матеріали обласної краєзнавчої акції учнівської молоді «Топоніми рідного краю: актуальні зміни». 2024, вересень. URL: https://st.kharkov.ua/wp-content/uploads/2024/04/Zbirka_Toponimika_2024.docx
8. Топоніміка : навч. посібник / Галина Лабінська. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. – 274 с.
9. Харківський міський голова. Розпорядження від 26.04.2024 № 120 про перейменування об'єктів топонімії міста Харкова. 2024, квітень. URL: <https://www.city.kharkiv.ua/uk/document/pro-pereymenuvannya-obektiv-toponimii-mista-kharkova-70792.html>
10. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 490В від 23.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів Богодухівського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporyadzhennya/3521/3555/127683>
11. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 492В від 23.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів Красноградського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenty/rozporyadzhennya/3521/3555/127685>
12. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 491В від 23.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів

Ізюмського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/rozporядzhennya/3521/3555/127684>

13. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 493В від 23.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів Куп'янського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/rozporядzhennya/3521/3555/127686>

14. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 494В від 23.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів Лозівського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/rozporядzhennya/3521/3555/127687>

15. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 495В від 23.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів Чугуївського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/rozporядzhennya/3521/3555/127688>

16. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 514В від 26.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів Харківського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/rozporядzhennya/3521/3555/127690>

17. Харківська обласна військова адміністрація. Розпорядження № 513В від 26.07.2024 «Про перейменування об'єктів топонімії населених пунктів Харківського району Харківської області». 2024, липень. URL: <https://kharkivoda.gov.ua/dokumenti/rozporядzhennya/3521/3555/127689>

